

Potencijali razvoja turizma grada Velike Gorice

Sučić, Andrea

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:347551>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij, smjer Turističko poslovanje

POTENCIJALI RAZVOJA TURIZMA GRADA VELIKE GORICE

Završni rad

Studentica: Andrea Sučić

JMBAG: 0067627313

Mentorica: Izv. prof. dr. sc. Vanja Krajinović

Zagreb, srpanj 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad / seminarski rad / prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada / prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada / prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Struktura rada.....	1
2. PRETPOSTAVKE USPJEŠNOG RAZVOJA TURISTIČKIH DESTINACIJA	3
2.1. Prostorni preduvjeti turističkog razvoja.....	3
2.2. Demografski i ekonomski preduvjeti	4
2.3. Dosadašnji razvoj i stupanj turističke razvijenosti	6
3. ANALIZA MAKROEKONOMSKOG OKRUŽENJA GRADA VELIKE GORICE	9
3.1. Broj stanovnika i zaposlenost	9
3.2. Bruto domaći proizvod	11
3.3. Inflacija.....	14
4. POVIJESNO-TURISTIČKI RAZVOJ TE POKAZATELJI RAZVOJA TURIZMA VELIKE GORICE	18
4.1. Povijesni značaj Velike Gorice	18
4.2. Razvoj turizma Velike Gorice.....	20
4.3. Analiza resursne osnove	22
4.4. Turistička kretanja i smještajni kapaciteti	27
5. POTENCIJALI RAZVOJA I SWOT ANALIZA TURIZMA VELIKE GORICE.....	30
5.1. Specifični oblici turizma temeljeni na prirodnim resursima	30
5.2. Specifični oblici turizma temeljeni na društvenim resursima	31
5.3. SWOT analiza turizma Velike Gorice.....	33
5.4. Krićka analiza potencijala razvoja	34
6. ZAKLJUČAK.....	36
POPIS LITERATURE	37
POPIS TABLICA	41
POPIS GRAFOVA.....	41

1. UVOD

S razvojem turizma u svijetu, pa tako i u Hrvatskoj, dolazi i do razvoja turizma u gradu Velika Gorica. Grad Velika Gorica, kao šesti grad po veličini u Republici Hrvatskoj, svoje turističko djelovanje započinje već 1964. godine. Jedan od glavnih čimbenika daljnjem razvoju turizma je izgradnja zračne luke, ali i blizina glavnog grada Zagreba. Kroz povijest ovaj grad je mala seoska tranzitna točka mnogih trgovinskih djelatnosti, no s razvojem u veće ruralno područje svoj uspjeh postiže sve većim promicanjem tradicije te povoljnim geografskim položajem i stvaranjem ugodnog i primamljivog prostora kako za život, tako i za privremeni boravak.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovoga rada jest analiza trenutačne turističke ponude i infrastrukture Velike Gorice te identifikacija ključnih resursa koji bi mogli doprinijeti razvoju turizma u tom gradu. Istraživanjem ove tematike analizirat će se razvoj kulturne, povijesne, ekološke i rekreativne komponente turističke ponude.

Cilj ovog rada je istražiti koji su specifični oblici turizma zastupljeni u Velikoj Gorici, koje su njihove prednosti i nedostaci te analizom prikazati koje su daljnje mogućnosti razvoja turističke atraktivnosti i konkurentnosti grada te sveukupnog potencijala turizma grada Velike Gorice. Također, cilj ovoga rada je pružiti sliku potencijalnog plana razvoja turizma koji bi mogao privući veći broj domaćih i stranih posjetitelja, potaknuti gospodarski rast i poboljšati kvalitetu života stalnog stanovništva.

1.2. Struktura rada

Rad je organiziran u pet poglavlja. U uvodnom dijelu opisani su predmet i ciljevi rada, kao i njegova struktura. Drugo poglavlje, pod nazivom „Pretpostavke uspješnog razvoja turističkih destinacija“, obuhvaća analizu prostornih, demografskih i ekonomskih preduvjeta za uspješan turistički razvoj, kao i pregled dosadašnjeg razvoja i stupnja turističke razvijenosti. Treće

poglavlje, „Analiza makroekonomskog okruženja grada Velike Gorice“, fokusira se na demografiju i zapošljavanje, kao i na bruto domaći proizvod i inflaciju u Velikoj Gorici. U četvrtom poglavlju „Povijesno-turistički razvoj te pokazatelji turizma Velike Gorice“ se istražuje povijesni značaj i razvoj turizma u Velikoj Gorici te analiziraju resursne osnove, turistička kretanja i smještajni kapaciteti. Peto poglavlje, „Potencijali razvoja i SWOT analiza turizma Velike Gorice“, detaljno predstavlja specifične oblike turizma bazirane na prirodnim i društvenim resursima, te uključuje SWOT analizu i kritičku analizu potencijala za razvoj turizma. "Zaključak" je naziv posljednjeg, šestog poglavlja, u kojem su sažeti glavni nalazi rada te iznesen sveukupni dojam o temi na temelju prethodno navedenih informacija.

2. PRETPOSTAVKE USPJEŠNOG RAZVOJA TURISTIČKIH DESTINACIJA

Pretpostavke za uspješan razvoj turističke destinacije su ključni elementi koji osiguravaju privlačnost, održivost i profitabilnost neke destinacije. Kako bi se kreirala konkurentna i atraktivna turistička destinacija, koja može privući i zadržati turiste, te ostvariti ekonomsku korist za lokalno stanovništvo, potrebno je analizirati prostorne preduvjete turističkog razvoja, demografske i ekonomske preduvjete te dosadašnji razvoj i stupanj turističke razvijenosti.

2.1. Prostorni preduvjeti turističkog razvoja

U prostorne preduvjete turističkog razvoja ubraja se dostupnost i kvalitetu infrastrukture, ali ponajviše geografski položaj kao i zaštitu te očuvanje kako prirodnih tako i kulturnih resursa.¹ Za Veliku Goricu može se reći da ima strateški položaj koji joj daje prednost kada se gleda odnos udaljenosti ovoga grada i glavnog grada Hrvatske. Geografski, smještena je južno od grada Zagreba, a područje Turopolja u kojem se nalazi obuhvaćeno je na jugozapadu Vukomeričkim goricama te na sjeveroistoku obalom rijeke Save. Zbog povoljnog geografskog položaja smještenog u središtu Hrvatske, grad Velika Gorica je svoju blagodat odlučio još više unaprijediti velikim ulaganjem 60-ih godina u asfaltiranje svih prometnica te izgradnjom moderne prometnice sve do Zagreba koja je bila popraćena i razvojem autobusnog, željezničkog, tramvajskog i najviše zračnog prometa.² Razvoj zračnog prometa i izgradnja zračne luke omogućila je veću svijest o postojanju ovoga grada. S druge strane, razvoj cestovnog prometa omogućio je ogromnu povezanost obilaznicom koja prolazi duž cijeloga Zagreba te je važno napomenuti državnu cestu D30 koju čini čvor Kosnica-Velika Gorica-Žažina, Petrinja-Panjani do graničnog prijelaza .Hrvatska Kostajnica (granica s Bosnom i Hercegovinom). Međutim, vrlo značajnu povezanost omogućuje javni prijevoz ZET koji Veliku Goricu povezuje s okolnim mjestima sa 17 linija od koje su tri povezane s gradom Zagrebom.³

U pogledu turističkih resursa može se reći kako Velika Gorica leži na mnogim kulturnim resursima od kojih su neki od najpoznatijih Turopoljski muzej, arheološki park Andautonija,

¹ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 55-65

² POUVG (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Biblioteka Albatros, str. 133

³ Službena stranica ZET-a, preuzeto s

<https://www.zet.hr/UserDocsImages/Prilozi/PDF/Autobusni%20terminali%202018/VELIKA%20GORICA.pdf?vel=99227> (3. travnja 2024.)

Kurija Modić-Bedeković i Kapela Ranjenog Isusa. Osim kulturnih resursa, Veliku Goricu se može povezati i s prirodnim ljepotama poput Vukomeričkih gorica, jezera Čiče te ostalih lokalnih jezera i rijeka koje pružaju mogućnost bavljenja određenim rekreacijskim aktivnostima poput veslanja i ribolova. Kao već navedeni infrastrukturni resursi povećavaju turističku aktivnost velikom ponudom smještajnih kapaciteta, prometnom povezanošću, zračnom lukom te industrijskom zonom.

Pogledom na strukturu i organizaciju prostora grada, sistematizacija stambenih zona je jasno odvojena od industrijskog područja za čiji primjer može se uzeti „Meridijan 16“. Poslovna zona prostorno je udaljena od ostatka grada, čime se omogućava bolja kvaliteta života stanovnika zbog smanjene količine prometa i buke. Analizom tipologije prostornih jedinica može se reći kako je sve veća izgradnja stambenih zgrada uvelike promijenila karakteristike dosadašnjih stambenih područja gdje su prevladavale obiteljske kuće. Takva spomenuta razlika u obnovi i izgradnji može se itekako uočiti u odnosu na grad Veliku Goricu i na usporedbu s okolnim naseljima koja pripadaju ovom gradu. U tome je jasno vidljivo kako je u razvoj sela uključena obnova cesta, igrališta i ostalih društvenih središta, dok je nova pojava stambenih blokova u Gradu uvelike popraćena gustoćom naseljenosti i infrastrukturom poput škola, vrtića, parkirališnih mjesta i trgovina. Takva obnova itekako utječe na pozitivnu sliku strukture grada i prikazuje što on sve nudi potencijalnim stanovnicima.

2.2. Demografski i ekonomski preduvjeti

Razvoj turističke destinacije zahtijeva pažljivu analizu demografskih i ekonomskih preduvjeta. Demografski čimbenici poput strukture stanovništva, veličine populacije, migracijskih trendova i kulturne raznolikosti imaju ključnu ulogu.

Velika Gorica je najveći grad po veličini i broju stanovnika u Zagrebačkoj županiji i šesti po broju stanovnika u Republici Hrvatskoj, a broji 61.075 stanovnika.⁴ Kako u cijeloj Republici Hrvatskoj prevladava pretežito staro stanovništvo, a sve više mladih odlazi, tako se za ovaj grad može reći kako je demografska raznolikost dosta prisutna, od pretežito starog stanovništva kojih je prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2023. godine gotovo 5.000 te čine 8 posto sveukupnog

⁴ Državni zavod za statistiku (2024.), *Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama*, Popis 2021. [podatkovni dokument], preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (7. travnja 2024.)

stanovništva, dok se navodi kako je mlađih od 19 godina više od 20 posto ukupnog stanovništva.⁵ Kronike Velika Gorica navodi kako je prosječna dob u Velikoj Gorici 42,8 godina, što ovaj grad u odnosu na Hrvatsku čini jednim od mlađih, dok je u odnosu na svijet i dalje jedno od starijih područja kako se u svijetu prosjek godina smatra 31 godina.⁶ Grad ima značajnu mladenačku populaciju, što osigurava dostupnost radne snage potrebne za turistički sustav i omogućava dinamičnost i inovativnost u turističkoj ponudi. Istovremeno, starija populacija može doprinijeti razvoju specifičnih kulturnih i povijesnih atrakcija, što obogaćuje turistički sadržaj. Veće razlike u demografskom stanju mogu lako utjecati na društvenu strukturu i obilježja grada u pogledu općedruštvenih ili političkih prilika. Iako prikazani podaci nisu najbolji za ovakvo područje, može se reći kako je u Velikoj Gorici sve veća pojava mladih obitelji koje mijenjaju trenutnu lošu sliku demografskog stanja. Dolazak mladih obitelji može potaknuti razvoj novih turističkih sadržaja prilagođenih obiteljima.

Ekonomski preduvjeti, kao što je gospodarska stabilnost, infrastruktura, razvoj industrije i usluga, te financijska ulaganja, također su bitni za razvoj turističke destinacije. Stabilno tržište rada i ekonomski rast omogućuju lakše zapošljavanje u turističkom sustavu i utječu na povećanje investiranja u turizam.⁷ Razvojem industrije i turizma te razvojem sveukupnog grada, Velika Gorica svojim mogućnostima privlači sve više mladih i visoko obrazovanih ljudi ponajviše u sektorima industrije, uslužnih djelatnosti, trgovine i proizvodnje te zrakoplovstva i logistike, dok se sve veće zanimanje pojavljuje i za javni sektor koji uključuje zdravstvo, obrazovanja i upravu.⁸ Takvim prisutnim trendom blagog rasta stanovništva može se uočiti i sve veći napredak i razvoj u poljoprivredi gdje je zabilježena sve veća zainteresiranost mladih jer njezin razvoj potiče mlade na duže zadržavanje u ovome gradu. Infrastruktura grada je također povoljna, s dobrom prometnom povezanošću, a raznovrsna ponuda smještaja, od hotela do apartmana, zadovoljava različite potrebe posjetitelja. S takvim usponom kako u socijalnom smislu, tako i u društvenom smislu, za Veliku Goricu može se reći kako je ona poprilično ekonomski stabilna te pruža i visoku razinu sigurnosti. Važno za napomenuti je da zbog konstantnog i polaganog ulaganja u grad,

⁵ Državni zavod za statistiku (2024.), *Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama*, Popis 2021. [podatkovni dokument], preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (7. travnja 2024.)

⁶ Kronike Velike Gorice, *Velika Gorica u društvu "mladih gradova": Prosječna dob stanovnika je 42,8 godina*. (2023.), preuzeto s <https://www.kronikevg.com/velika-gorica-u-drustvu-mladih-gradova-prosjecna-dob-u-gradu-je-428-godina/> (4. travnja 2024.)

⁷ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 66

⁸ Državni zavod za statistiku (2024.), *Zaposleni prema područjima djelatnosti* [podatkovni dokument], preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/> (7. travnja 2024.)

Velika Gorica nedavno proglašena i solarnim gradom prikazujući svoju ekološku i ekonomsku osviještenost s ciljem što manjeg zagađenja i što veće uštede.⁹

Kombinacija povoljnih demografskih i ekonomskih preduvjeta može značajno utjecati na uspjeh turističke destinacije. Mlada i obrazovana populacija može razviti inovativne turističke proizvode i pružiti visokokvalitetne usluge, dok stabilna ekonomija i razvijena infrastruktura omogućavaju lakši pristup turistima i stvaranje raznovrsnih sadržaja. Uz adekvatna ulaganja u očuvanje kulturne baštine i promociju te odgovarajuće strategije, Velika Gorica može postići održiv rast turizma te privući veći broj posjetitelja.

2.3. Dosadašnji razvoj i stupanj turističke razvijenosti

Kao što je već spomenuto, kroz povijest, ali i mnoga ulaganja ovaj grad se razvijao na mnogim razinama poput cestovnog razvoja, željezničkog i zračnog.¹⁰ Ulaganjem u prometni razvoj Veliku Goricu je obilježilo ponajviše ulaganje u zračnu luku koja je probudila i potaknula duh ovoga grada. Kao povezna točka između grada Zagreba i zračne luke, a s time i grada Zagreba i povezanosti s cijelim svijetom, Velika Gorica je oživjela pronasavši točku svog razvoja. Ova prednost omogućila je početak isticanja i potencijalne mogućnosti za osvješćivanjem posjetitelja, ali i svih stanovnika na mogućnost potpunog oživljavanja i napretka. Razvoj grada proteže se kroz povijest u kojoj se Velika Gorica po prvi put već spominje davne 1228. godine.¹¹ Kroz godine ovaj je grad prošao mnoge sukobe, uspone i padove. Za jedan od takvih uspona u razvoju može se navesti Nikola Hribar koji je uvelike pridonio građevinskoj obnovi grada. U 19. stoljeću Nikola Hribar izgradio je veliki broj zgrada i kuća te je sudjelovao u mnogim obnovama i izgradnji crkava.¹² Kulturološko uzdizanje započelo je još 1885. godine kada je grad otvorio prvu Hrvatsku čitaonicu u Velikoj Gorici.¹³

Ulaganja u vatrogasna društva i obrtničke zadruge su započela godinu dana kasnije, to jest 1886. godine.¹⁴ Velika Gorica se od malog seoskog područja razvila u veliko urbanističko središte, te grad koji već godinama funkcionira u sinergiji s glavnim gradom Zagrebom. Iako je ovaj grad na

⁹ Kronike Velike Gorice, *Velika Gorica – Solarni grad*. (2023.), preuzeto s <http://www.gorica.hr/2023/10/velika-gorica-solarni-grad-postavljaju-se-suncane-elektrane-na-22-zgrade-javne-namjene/> (4. travnja 2024.)

¹⁰ POUVG (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Biblioteka Albatros, str. 133

¹¹ Dubravica, B., Szabo, A. (2007). *Velikogorički leksikon*. Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, str. 230

¹² Janković, I. (1996.), *Turopoljski vjekopisi*, Velika Gorica, str. 74-75

¹³ Laszowski, E. (1924.) *Povijest plemenite općine Turopolja*, sv. III, Zagreb: Tiskara Merkantile, str. 88

¹⁴ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

početku bio općina Turopolje i uistinu bio dio grada Zagreba, on 1995. godine dobiva status grada i od tada se postepeno mijenja i razvija.¹⁵ Taj napredak i razvoj vidljiv je i u političkom razvoju grada, koji je, poput ostatka Hrvatske, prolazio kroz brojne raskole i rascjepljivanja.

Velika Gorica je prošla kroz mnoge značajne političke i gospodarske promjene. Tijekom Prvog svjetskog rata, grad je bio pod utjecajem Austro-Ugarske, dok su u Drugom svjetskom ratu građani doživjeli sukobe između ustaškog i komunističkog pokreta. Grad je dao značajan doprinos u razvoju demokracije i uspostavi neovisnosti u modernoj Hrvatskoj.¹⁶

Gospodarski razvoj Velike Gorice uključuje stočarstvo, poljoprivredu, trgovinu i zanatstvo. Industrije prerade drva, metalna i tekstilna industrija, te poljoprivreda postale su ključne gospodarske grane. Infrastruktura se značajno razvila krajem 60-ih godina s elektrifikacijom, izgradnjom plinovoda, vodovoda i kanalizacije, te modernim prometnicama koje povezuju grad sa Zagrebom i okolnim naseljima.¹⁷

Obrazovanje je također doživjelo napredak s izgradnjom osnovnih i srednjih škola te sveučilišta. Osnovane su i neformalne škole za strane jezike, glazbu i rekreaciju. Kulturno uzdizanje grada očituje se u osnivanju kulturno-umjetničkih društava, galerija, Muzeja Turopolje, radio stanice, knjižnica i čitaonica. Zdravstvena infrastruktura uključuje prve ambulante, Dom zdravlja, ljekarne, hitnu službu i gradsku bolnicu, što je doprinijelo samostalnosti Velike Gorice u odnosu na Zagreb.¹⁸

Već spomenutim razvojem infrastrukture došlo je i do obnove i oživljavanja vjerskoga života u gradu. Tako razvoj crkve i crkvenih institucija ovdje doživljava veliki napredak. Osim izgradnje i obnove, grad se trudi kroz vrijeme zbližiti svoje građane. Organiziranjem različitih gastronomskih manifestacija, sajмова, festivala i koncerata pokušava društveno uzdići i razviti svoju okolinu te privući još više stanovnika.

Turistički razvoj počinje još 1962. godine izgradnjom zračne luke Zagreb. Ova investicija je potaknula razvoj naselja Pleso.¹⁹ Uslijed sve većeg povećanja broja putnika, lokalno stanovništvo počinje ulagati u obnovu i iznajmljivanje soba, time 1969. godine nastaje i prvi velikogorički hotel „Bijela Ruža“.²⁰ Tijekom 70-ih godina dolazi do prodaje lokalnih suvenira i izdavanja prospekata

¹⁵ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Puhmajer, P., Vujica, K., Vahčić Lušić, M., Murat, G. (2005.), *Arhitektura Velike Gorice*, Turistička zajednica Grada Velike Gorice, str. 67-70

¹⁸ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

¹⁹ Dubravica, B., Szabo, A. (2007.), *Velikogorički leksikon*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, str. 242

²⁰ Ibid. str. 25

o Velikoj Gorici koji su se pojavili još 1965. godine. Sve više aktivnosti i promocije grada se nastavljaju sa nešto manjim budžetom već 80-ih godina, do pojave prve Turističke zajednice 1997. godine.²¹ Glavni cilj bio joj je, a i dalje je što više razvijati turizam u ovome gradu. Velikim ulaganjima i očuvanjima, te arheološkim nalazištima, može se reći da zahvaljujući toj bogatoj kulturno-povijesnoj baštini i prirodnim resursima, Velika Gorica uistinu ima veliki potencijal u području turističkog razvoja. S time se može reći kako kroz vrijeme ona privlači sve veći broj turista zainteresiranih za lokalnu kulturu i prirodu.

²¹ POUVG (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Biblioteka Albatros, str. 152

3. ANALIZA MAKROEKONOMSKOG OKRUŽENJA GRADA VELIKE GORICE

Grad Velika Gorica, kao i svaki drugi grad, podložan je utjecaju različitih faktora koji oblikuju ekonomsku aktivnost i razvoj. Ključni elementi koji utječu na makroekonomsko okruženje ovog grada su zaposlenost, bruto domaći proizvod i inflacija. Analiza ovih elemenata omogućava bolje razumijevanje trenutne ekonomske situacije i mogućnost predviđanja budućih ekonomskih stanja.

3.1. Broj stanovnika i zaposlenost

Grad Velika Gorica ima 58 naselja i ukupno 61.075 stanovnika. U Tablici 1 su navedeni podaci za 10 naselja s najvećim brojem stanovnika. Središnje i glavno naselje Velika Gorica ima očekivano i najveći broj stanovnika koji iznosi 30.036 ljudi, što je znatno više u odnosu na druga naselja. Kao drugo najveće naselje s 3.396 stanovnika je Velika Mlaka, dok se ostala naselja kreću s oko 1.000 stanovnika ili manje. Ovi podaci ukazuju na značajnu razliku u veličini i gustoći naseljenosti unutar grada, s obzirom na to da čak 49,8% stanovnika živi u središnjem naselju Velika Gorica, dok ostalih 31.039 stanovnika koji čine 50,8% ukupne populacije živi u preostalim 57 naselja.

Tablica 1: Stanovništvo većih naselja grada Velike Gorice u 2021. godini

NASELJA	UKUPNO
Velika Gorica	30.036
Buševac	1.018
Donja Lomnica	1.603
Gradići	1.871
Kuće	1.370
Lukavec	1.268
Mičevac	1.251
Mraclin	1.026
Novo Čiče	1.142
Velika Mlaka	3.396

Izvor: Državni zavod za statistiku - Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine

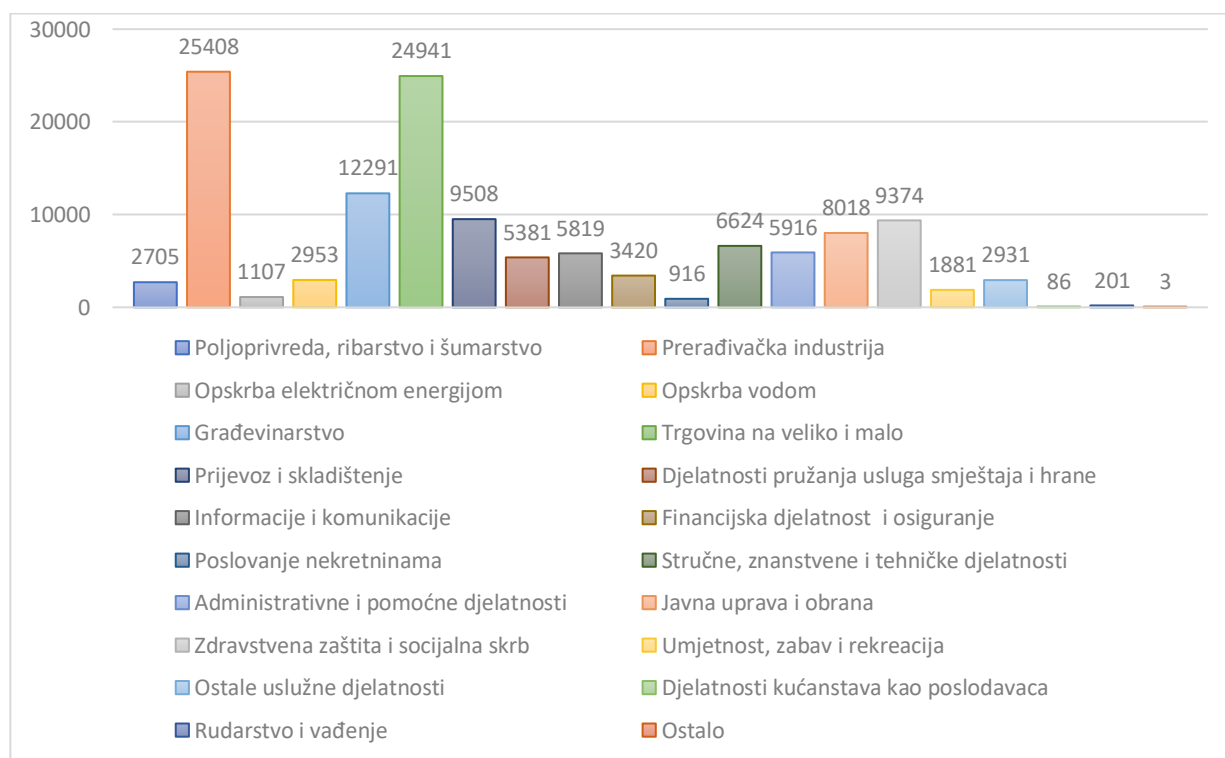
Tablica 2: Dobno-spolna struktura stanovništva grada Velike Gorice u 2021. godini

Spol	Ukupno	0 – 14 godina	15 – 64 godina	65 i više godina	Prosječna starost
Ukupno	61.075	9.452	38.840	12.783	42,8
Muško	29.447	4.875	19.301	5.271	41,0
Žensko	31.628	4.577	19.539	7.512	44,5

Izvor: Državni zavod za statistiku – Kontingenti stanovništva po gradovima, popis 2021.

Na temelju dobno-spolne strukture stanovništva grada Velike Gorice za 2021. godinu, utvrđeno je da grad ima ukupno 61.075 stanovnika, od kojih se 29.447 odnosi na mušku populaciju, a 31.628 na žensku populaciju. Podaci pokazuju da većina stanovništva pripada dobnom rasponu od 15 do 64 godine, koji se još naziva radno sposobno stanovništvo. Djeca i adolescenti broje 9.452 stanovnika, dok je broj stariji od 65 godina značajan i iznosi 12.783 osobe. Prosječna starost stanovništva Velike Gorice je 42,8 godina, pri čemu muškarci imaju prosječnu starost od 41 godinu, dok je prosječna starost žena veća i iznosi 44,5 godina. Navedeni podaci impliciraju na to da je populacija Velike Gorice relativno starija, s većim brojem žena što može biti posljedica dužeg životnog vijeka žena.

Graf 1: Zaposleni prema područjima djelatnosti u Velikoj Gorici 2023. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku – zaposlenost i plaće pregled prema županijama

Analizirajući podatke o zaposlenosti stanovništva grada Velike Gorice prema djelatnostima u 2023., može se zaključiti da je najveći broj zaposlenih u sektorima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo. Ova dva sektora zajedno zapošljavaju gotovo 50349 radnika, što čini značajan dio ukupne zaposlenosti. Građevinarstvo te prijevoz i skladištenje također pokazuju relativno visoku zaposlenost, što ukazuje na važnost tih sektora za gospodarstvo.

S druge strane, sektor kao što su rudarstvo te djelatnosti kućanstava kao poslodavaca pokazuju značajno manji broj zaposlenih. Ovo može signalizirati manju gospodarsku važnost tih sektora ili pak visoku razinu tehnološkog napretka koji umanjuje potrebu za radnom snagom. Također je bitno istaknuti nezanemariv broj zaposlenika u javnoj upravi, zdravstvu i socijalnoj skrbi te obrazovanju, što projicira društvenu važnost i potrebu za tim uslugama. Fokusirajući se na turizam, vidljivo je da djelatnost pružanja usluga te pripreme i usluživanja hrane ima 5381 zaposlenika. Taj broj iako predstavlja manji udio u odnosu na već navedene dominantne sektore, nam pokazuje kako je turizam znatno doprinio ukupnom zapošljavanju. Turizam kao sustav koji obuhvaća smještaj i ugostiteljstvo, ostvaruje ključnu ulogu u gospodarstvu kroz privlačenje domaćih i stranih posjetitelja, što izravno utječe na zapošljavanje i gospodarski rast. Unatoč omanjem broju zaposlenih u turizmu, njegova vrijednost se gleda kroz ostvarene prihode, očuvanje tradicije te promoviranje kulturnih vrijednosti.

3.2. Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod je ključni ekonomski pokazatelj koji mjeri ukupnu vrijednost svih dobara i usluga proizvedenih u jednoj zemlji tijekom određenog vremenskog razdoblja, obično jedne godine. Sastoji se od četiri glavne komponente: osobne potrošnje, investicija, državne potrošnje i neto izvoza.²² Ovaj indikator je od velike važnosti jer omogućava procjenu ekonomskog rasta, životnog standarda i oblikovanje makroekonomske politike.

Tablica 3: Prikaz BDP-a i BDP-a po stanovniku u Zagrebačkoj županiji od 2012. do 2021. godine

Godina	Bruto domaći proizvod, tis. EUR	Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR
--------	---------------------------------	--

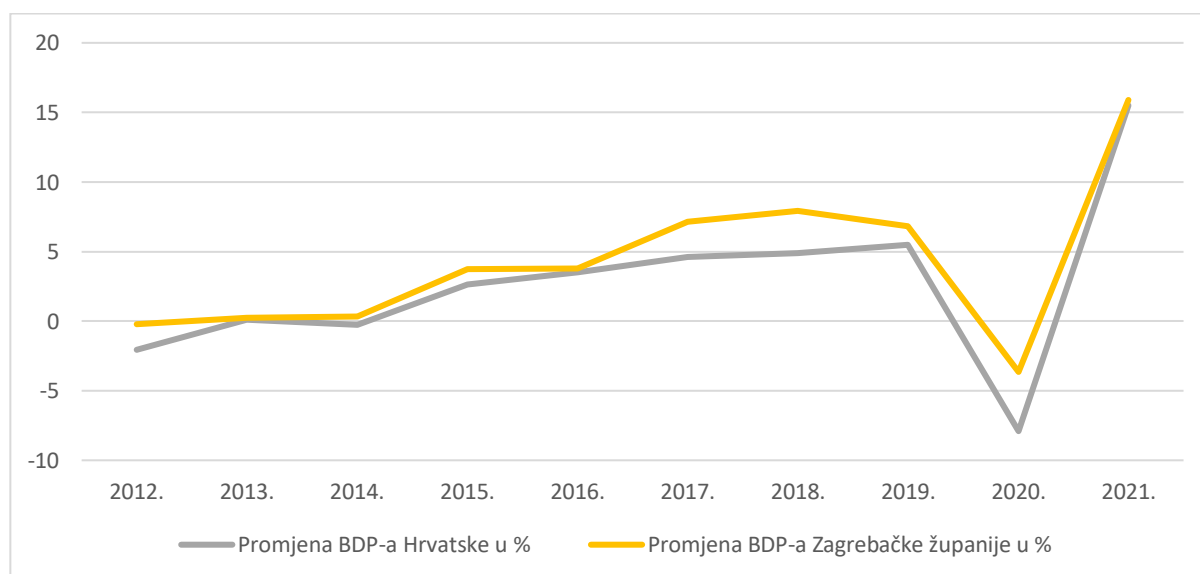
²² Mrnjavac, Ž., Kordić, L., Šimundić, B. (2014.), *Osnove ekonomije 3*, Zagreb: Alka script, str. 30

2012.	2.487.964	7.812
2013.	2.493.825	7.825
2014.	2.502.036	7.861
2015.	2.595.019	8.194
2016.	2.692.714	8.567
2017.	2.884.596	9.251
2018.	3.112.638	10.043
2019.	3.324.310	10.742
2020.	3.203.027	10.341
2021.	3.712.142	12.168

Izvor: Državni zavod za statistiku – BDP pregled po županijama

Zagrebačka županija je tijekom promatranog desetogodišnjeg razdoblja od 2012. do 2021. godine pokazala stalni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP), osim u 2020. godini kada je zabilježen pad, vjerojatno zbog ekonomskih posljedica pandemije COVID-19. Uz opći rast BDP-a, zapažen je i kontinuirani porast BDP-a po stanovniku, što ukazuje na poboljšanje ekonomske produktivnosti i životnog standarda stanovništva. Najveći skok u BDP-u po stanovniku dogodio se 2021. godine, sugerirajući brzi ekonomski oporavak nakon pandemijske godine. Ovi podaci odražavaju pozitivne ekonomske trendove u Zagrebačkoj županiji, s naglaskom na povećanu prosječnu ekonomsku dobrobit stanovnika.

Graf 2: Kretanje bruto domaćeg proizvoda u Zagrebačkoj županiji i Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2021. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku – BDP pregled po županijama

Na temelju prikazanih podataka o kretanju BDP-a Hrvatske i Zagrebačke županije od 2012. do 2021. godine, može se donijeti nekoliko zaključaka. Hrvatska i Zagrebačka županija općenito bilježe rast BDP-a tijekom razdoblja od 2012. do 2021. godine. Međutim, postoji nekoliko godina s negativnim rastom. Hrvatska je zabilježila negativan rast BDP-a u 2012., 2014. i u 2020. godini. Najznačajniji pad dogodio se 2020. godine u iznosu od -7,91%, što je posljedica pandemije Covid-19. Zagrebačka županija je također imala negativan rast u 2012. i 2020. godini, ali su ti padovi bili manje izraženi u odnosu na Hrvatsku. Postotak Rasta BDP-a Zagrebačke županije je često bio veći od postotka rasta BDP-a cjelokupne Hrvatske. Posebno u godinama 2017., 2018., i 2021., rast Zagrebačke županije bio je znatno veći, što ukazuje na snažniji ekonomski rast u toj regiji. Godina 2021. pokazuje snažan oporavak s velikim rastom BDP-a od 15,50% za Hrvatsku i 15,89% za Zagrebačku županiju, što ukazuje na značajan ekonomski oporavak nakon pandemije. Cijela Hrvatska, pa tako i Zagrebačka županija bilježi postojan rast BDP-a od 2015. do 2019., bez negativnih stopa rasta, što ukazuje na stabilan ekonomski period. Ukupno gledano, podaci ukazuju na opći trend rasta s nekoliko izuzetaka, posebice u kriznim godinama, te na brži ekonomski rast Zagrebačke županije u odnosu na cijelu Hrvatsku.

Velika Gorica kao najveći grad Zagrebačke županije i šesti grad po veličini u Hrvatskoj, ima značajnu gospodarsku ulogu u regiji.²³ Bruto domaći proizvod Velike Gorice odražava snažan industrijski, uslužni i poljoprivredni sektor, s posebnom važnosti zračne luke Franjo Tuđman koja značajno doprinosi ekonomiji grada. Kao glavna zračna luka Hrvatske, nije samo ključna za promet i logistiku, već i za razvoj turizma, jer omogućava brzi priljev turista i poslovnih putnika u cijelu regiju. Grad bilježi stabilan gospodarski rast zahvaljujući razvoju malog i srednjeg poduzetništva te povoljnim uvjetima za investicije.²⁴ Lokalna samouprava aktivno potiče poduzetničku klimu kroz razne poticaje i olakšice za investitore, što dodatno doprinosi rastu BDP-a.²⁵

²³ Turistička zajednica Velike Gorice, *Grad danas*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/grad-danas/222?c=47> (17. lipnja 2024.)

²⁴ Kronike Velike Gorice, *U Velikoj Gorici raste broj poduzetnika i zaposlenih*, preuzeto s <https://www.kronikevg.com/u-velikoj-gorici-raste-broj-poduzetnika-i-zaposlenih-medu-top-10-smo-u-hrvatskoj/> (17. lipnja 2024.)

²⁵ Službena stranica grada Velika Gorica, *Natječaji za dodjelu potpora za poduzetnike početnike za 2024. godinu*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/2024/04/natjecaj-za-dodjelu-potpora-za-poduzetnike-pocetnike-za-2024-godinu/> (17. lipnja 2024.)

Industrijske zone, poput Meridiana 16 u Vukovini, privlače razna proizvodna i logistička poduzeća, koja iskorištavaju stratešku lokaciju grada, blizinu glavnih prometnica i infrastrukture. Također, blizina Zagreba omogućava Velikoj Gorici da bude dio šire metropolitanske ekonomije, čime dodatno jača svoje gospodarske pokazatelje. Prema dostupnim podacima iz Tablice 3, BDP po stanovniku raste, što ukazuje na povećanje životnog standarda i ekonomske stabilnosti područja.

Ulaganja u infrastrukturu, uključujući modernizaciju prometne mreže, izgradnju novih stambenih i poslovnih objekata te unaprjeđenje javnih usluga, dodatno potiču gospodarski rast, čineći Veliku Goricu atraktivnim mjestom za život i rad.

3.3. Inflacija

Veliki problem s kojim se Hrvatska trenutno suočava je inflacija. Krajem 1990-ih godina, po završetku Domovinskog rata, Hrvatska se suočila s velikim ekonomskim izazovima koji su uključivali i visoku stopu inflacije, koja je prouzročila veliku financijsku nestabilnost među građanima kao i smanjenje kupovne moći. U periodu velike krize u Europi 2010. godine Hrvatska je također osjetila velike posljedice kojima je uslijedilo smanjenje međutrgovinskih odnosa te je došlo i do gubljenja radnih mjesta. Ova situacija uvelike stvara problem svim njezinim stanovnicima. Kao uzroke njezine pojave mogu se navesti rast troškova uvoza uzimajući u obzir činjenicu da je Hrvatska pretežito zemlja uvoznica.

Veliki problem koji je uslijedio nakon pandemije, a time potaknuo pojavu i rast inflacije je bila neusklađenost ponude i potražnje, odnosno ponuda nije mogla pratiti potražnju. Povećanjem javne potrošnje i provedbom monetarne ekspanzije te ulaskom u eurozonu Hrvatska je doživjela i osjetila ogromnu prisutnost inflacije. Razlike između cijena na tržištu i plaća zaposlenika je neusporediva. Ovo je razdoblje u kojemu se nalazi cijeli svijet, ali slabije zemlje poput Srbije, Bosne i Hercegovine, pa tako i Hrvatske osjete veću razliku u načinu življenja nekada i sada.

Ove abnormalne promjene doživjele su ogroman udarac 2022. godine kada je inflacije iznosila 13,5 posto.²⁶ Za to razdoblje se može reći kako je uznemirilo sve građane i zasigurno promijenilo stanje u potrošačkim košaricama. Nakon tolikog skoka, prema podacima Državnog zavoda za

²⁶ Hrvatska radiotelevizija, *Vijesti* (2023.), preuzeto s <https://vijesti.hrt.hr/gospodarstvo/hrvatsko-gospodarstvo-u-2023-inflacija-i-dalje-visoka-11239838> (13. lipnja 2024.)

statistiku došlo je do laganog smanjenja jer je 2023. godine u svibnju stopa inflacije iznosila 7,9 posto, u lipnju 7,6 posto, u srpnju 7,3 posto, dok ona opet raste u kolovozu na 7,8 posto.²⁷ Ovakva zbivanja dovela su do smanjenja kupovne moći i itekako otežala osobama s fiksnim ili ograničenim prihodima te posebice umirovljenicima.

Ljudi su smanjili ili ograničili „ugodnost“ na „nužnost“, a mogućnost za štednjom je postajala sve više nemoguća misija. Visokom inflacijom zahvaćene su banke kako i krediti i zaduživanja. U pogledu kredita, visoka stopa inflacije može dovesti do povećanja kamatnih stopa za kredite, čineći ih skupljima i još nedostižnijima. Povišene cijene utječu na cjelokupno gospodarstvo Hrvatske, njene državljane, ali i turiste.

Utjecaj inflacije odražava se i kroz povećanje troškova turističkih djelatnosti koje uključuju i povećanje cijena aviokarata, smještaja, prijevoza, prehrane te troškove posjeta atrakcija. Ovi nagli porasti cijene mogu Hrvatsku dovesti u neugodnu poziciju na tržištu, to jest umanjiti konkurentnost u odnosu na druge turističke destinacije. Jednako tako moguće je i smanjenje potrošnje posjetitelja, a s time i prisilnog snižavanja cijena domaćina kako bi ostvarili bilo kakvu zaradu ili barem pružili posjetiteljima neku alternativnu opciju.

Posljedica takvih mjera donosi i ukupan niži prihod za lokalne poslovne subjekte te ukupno smanjenje ekonomskih doprinosa turizma. Inflacijom prijete i povećani trošak uvoza čime se dodatno opterećuju turistički operatori, kao i privlačenjem domaće radne snage koju ne mogu ili ne žele priuštiti isključivo iz razloga baš tih povećanja troškova što bi za njih značilo dodatno opterećenje i još manji vlastiti dobitak u slučaju pružanja većih plaća.

Jednako tome, dolazi do problema uvoza jeftine radne snage koja sa sobom nosi niz drugih problema, poput, neznanja jezika, nedovoljne volje za učenjem istoga te miješanja kultura. Kako bi smanjili ovaj problem turistički sustav mora biti predvidljiv i osigurati se na svim područjima te poduzeti potrebne mjere prije početka sezone, ali nužna je i potreba za fleksibilnošću kako se u slučaju promjena mogu prilagoditi.

Osim toga, za uspješno preživljavanje posljedica inflacije i njezinih popraćenih nedaća, turistički sustav mora imati proširenu sliku svoje strategije, pružajući konstantan napredak uvažavajući i prilagođavajući se ekonomskim uvjetima. Takvi uvjeti bi uključivali prilagodbu cijena, različitih

²⁷ Hrvatska radiotelevizija, *Vijesti* (2023.), preuzeto s <https://vijesti.hrt.hr/gospodarstvo/hrvatsko-gospodarstvo-u-2023-inflacija-i-dalje-visoka-11239838> (13. svibnja 2024.)

marketinških aktivnosti i ponuda pružajući različite mogućnosti za sve tipove posjetitelja i onih s većom kupovnom moći i onih sa nešto manjom.

Kako bi Hrvatska ostala pri vrhu top destinacija tijekom sezone sav negativan utjecaj inflacije nužno je zaobići i na što realniji način zadržati sve postojeće, lojalne posjetitelje, a s njima privući i nove.

Kako je utjecaj inflacije pogodio sva područja prihoda i uzdrmao investicijske odluke kako u turizmu, tako je uzdrmao i odluke u investiranju u nekretnine. Osim u gradu Zagrebu kao i u ostatku Hrvatske, grad Velika Gorica također se suočava s porastom cijena nekretnina. Porast od 5% u području nekretnina odvaja nas ponovno od ostatka Europe u kojoj cijene nekretnina padaju za oko 5-10%.²⁸ U povećanje cijena nekretnina ulazi i povećanje uvoza i izrade materijala i manjka tog istog. Takva situacija dovodi do povećanja potražnje nepostojeće ponude, dok povećanjem potražnje za nekretninama dolazi i do povećanja potražnje za radnicima kojima vrijednost usluga također rapidno raste.

Cijene nekretnina u Velikoj gorici značajno su porasle od 2015. godine kada je cijena četvornog metra stana iznosila oko 1.046 eura, dok je danas oko 2.500 eura.²⁹ Tržište određuje cijene prema potražnji, koja je unatoč krizi i visokoj inflaciji sve veća. Razlog rasta cijena uključuje troškove PDV-a, gradnje, zemljišta, komunalnih i vodnih doprinosa, priključaka, projektiranja i marketinga.³⁰

Sve veća potražnja za životom u Velikoj Gorici i iseljavanje iz Zagreba također doprinose rastu cijena. Zbog inflacije, cijene nekretnina su visoke, a iako se ne očekuje značajan pad, stručnjaci procjenjuju moguće promjene u razini od 2-5%. Unatoč inflaciji, ulaganja u nekretnine su sve veća.³¹

Jednako s time, očekuje se da će kroz određeni period cijene samo još više rasti s toga trenutno ulaganje i nije loša ideja kako se u Velikoj Gorici i primjenjuje.

Osim u porastu cijena nekretnina u Velikoj Gorici može se uočiti i nagli porast cijena u restoranima, trgovinama, te u ugostiteljskim objektima, poput apartmana i hotela, te kuća za

²⁸ Državni zavod za statistiku, *Indeks i cijena stambenih nekretnina*, preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/cijene/indeks-cijena-stambenih-nekretnina/> (12. travnja 2024.)

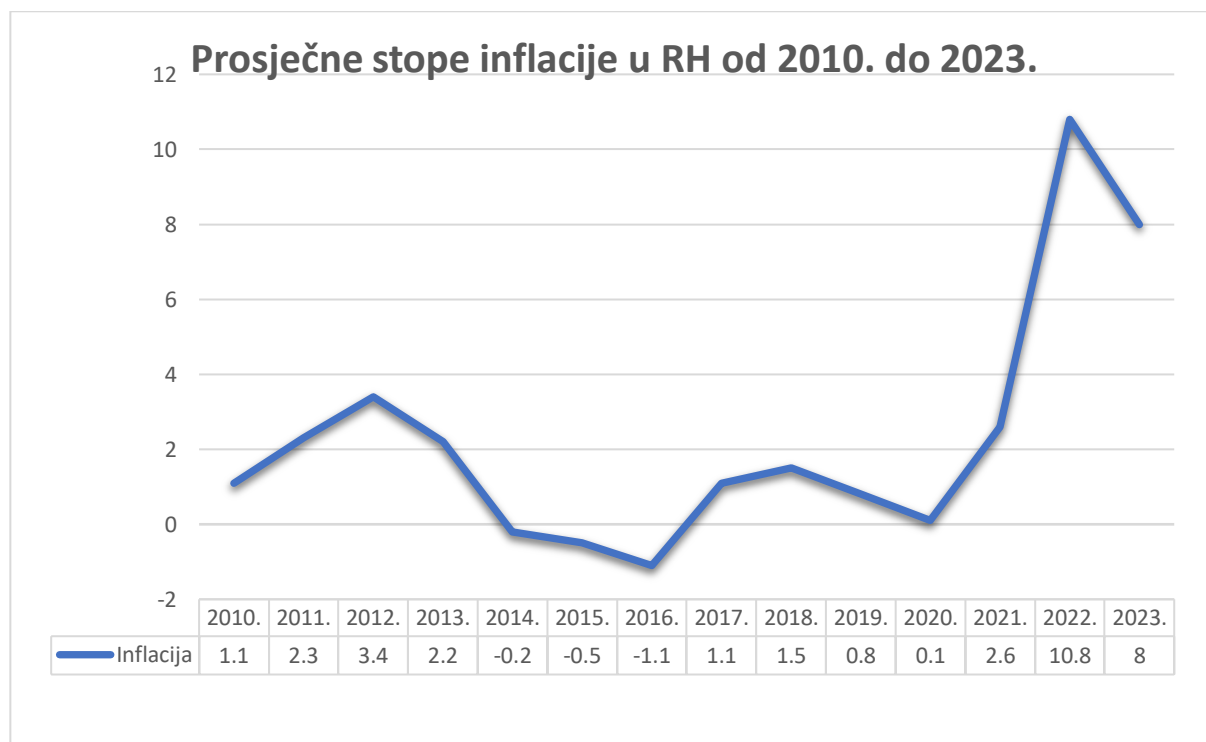
²⁹ Kronike Velike Gorice, *Nekretnine u Gorici pojeftinile* (2015.), preuzeto s <https://www.kronikevg.com/nekretnine-u-gorici-pojeftinile-za-545-posto/> (12. travnja 2024.)

³⁰ Velika Gorica, *Vijesti* (2024.), preuzeto s <https://velikagorica.com/vijesti/vgradu-153275> (12. svibnja 2024.)

³¹ Ibid.

odmor i zabavu gdje se mogu pronaći cijene i do 250 eura/noć.³² Na ovakve ogromne cijene se žale i posjetitelji, ali i dalje smatraju Veliku Goricu kao prihvatljiviju ponudu pri odabiru smještaja u odnosu na grad Zagreb koji se nalazi svega 13 kilometara dalje.

Graf 3: Prikaz prosječne godišnje stope inflacije u RH u razdoblju od 2010. do 2023. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku – Kalkulator inflacije

Na prikazanom grafu „Prosječne stope inflacije u RH od 2010. do 2023.“ može se uočiti kako je za vrijeme velike europske krize stopa inflacije umjereno rasla, dok je ta ista stopa doživjela nagli pad 2014. godine kada je iznosila -0,2 posto. Tijekom godina stopa inflacije je blago varirala. 2022. godine krivulja naglog rasta dolazi do udarnih 10,8 posto. Godinu dana kasnije 2023. godine krivulja opada za neznatnih dva posto.

Analiza makroekonomskog okruženja Velike Gorice pokazuje da grad ima solidne temelje za daljnji gospodarski rast i razvoj. Stabilan rast BDP-a i niska inflacija stvaraju temelj za održivi gospodarski razvoj i privlačenje novih investicija, što dodatno jača ekonomsku poziciju ovog grada i poboljšava kvalitetu života njegovih stanovnika.

³² Kronike Velike Gorice, *Cijene rasle u srpnju, najviše poskupjeli restorani, hoteli i hrana* (2023.), preuzeto s <https://www.kronikevg.com/cijene-rasle-u-srpnju-najvise-poskupjeli-restorani-hoteli-i-hrana-na-mjesecnoj-razini-pojeftinila-samo-odjeca/> (12. svibnja 2024.)

4. POVIJESNO-TURISTIČKI RAZVOJ TE POKAZATELJI RAZVOJA TURIZMA VELIKE GORICE

Povijesno-turistički razvoj obuhvaća analizu promjena kroz različita razdoblja, od ranih civilizacija do modernog doba, te ispituje kako su povijesni spomenici, kulturna baština i tradicija postali temelj za razvoj turizma. Pokazatelji razvoja turizma ukazuju na atraktivnost pojedine turističke destinacije, te su bitni čimbenici koji upućuju na prednosti i nedostatke turističke ponude.

4.1. Povijesni značaj Velike Gorice

Povijesni značaj i prikaz Velike Gorice na karti počinje još 1228. godine kada se prvoga puta spominje kao sjedište župe.³³ Kroz godine, Velika Gorica je prošla kroz mnoga burna razdoblja poput sukoba s bosanskom vlasti, turskim osvajanjima te davanja obrambene pomoći gradu Zagrebu za vrijeme Domovinskoga rata. Na tadašnju župu, a sada i grad velik dio povijesne važnosti ostavila su povijesna kraljevska i banska pregovaranja, kao i dva velika svjetska te Domovinski rat.

Kroz povijest Velika Gorica se smjestila u idealan položaj rijeke Save koji im je pružio još u davnom 5/6. stoljeću prije Krista mogućnost razvoja stočarstva i poljoprivrede kojim je uslijedila izgradnja prvih zemuničkih nastamba. Nakon toga na području Gradišća razvila se korenovska kultura, koja je donijela inovacije u čuvanju hrane i izradi alata. Dva stoljeća kasnije u 4. i 3. stoljeću prije Krista uslijedilo je bakreno doba kojim dolazi i do pojave dviju novih kultura.³⁴ Lasinjska kultura, formirana iz indoeuropskih plemena, bila je obilježena posebnom izradom zdjela, vrčeva i visokih posuda. I dok je lasinjska kultura ostavljala svoj trag na ovome području s istoka na području današnjeg Gradišća pokraj Staroga Čiča, vučedolska kultura širila se s druge strane i prostirala duž obale rijeke Save.³⁵ Jačina ove kulture može se pronaći i danas na ovim lokalitetima u obliku keramičkih proizvoda prekrivenih različitim ukrasima te kroz ostatke njihove najveće vještine, proizvodnje bakra.

³³ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

Brončano doba od 2200. do 750./770. godine prije Krista donijelo je licensku keramiku i brončani nakit, oružje i oruđe. Proširenje ove kulture i načina obrade keramike prouzročeno je ranom seobom stočarskog djela naroda.³⁶

Krajem 13. stoljeća prije Krista područje grada Zagreba i Virovitice susreće se s kasnim brončanim dobom, poznatijim i kao „razdoblje kulture sa žarama (urnama)“. Ova indoeuropska kultura sa sobom je donijela novi ritual štovanja mrtvih koji se odnosi na spaljivanje i polaganje njihovih ostataka u urne. Iz ove kulture rodio se mit kako se na prostoru Velike Gorice nalazi nekropola okruglastog oblika koja je poveznica ovoga i zagrobnoga života, odnosno tunel kroz koji prolaze duše.³⁷

Četiri stoljeća kasnije na današnjem području Velike Gorice dolazi do pojave halštatske kulture, koju karakterizira uporaba željeza.

Rimsko carstvo pokorilo je područje Velike Gorice u 2. stoljeću pod vodstvom Marka Aurelija, stvarajući tako današnje najpoznatije povijesno i kulturno pronalazište ovoga područja to jest Andautoniju. Kao važna prometna spojnica između Kupe i Save, Andautonija je dovela do urbanizacije prostora, izgradnji cesta i mostova koji su prolazili od Ljubljane (tadašnji Emon) do Siska (tadašnje Siscije).³⁸ Struktura grada i sve što ga je činilo, kao što su stambena arhitektura, ulice, kanalizacije i tako dalje, sve je bilo izgrađeno od kamena donesenoga s Medvednice. Posebno je značajno bilo gradsko kupalište (terme) sa sistemom grijanja, poznatijim pod nazivom hipokaust.

Nakon raspada rimskog carstva, Velika Gorica prošla je kroz velike seobe naroda. Karlo Veliki na ovo područje dolazi oko 800. godine, a arheološki nalazi ukazuju da starohrvatski grobovi u Velikoj Gorici potiču iz tog razdoblja.³⁹

Plemenita općina Turopolje službeno je osnovana 1278. godine, kada je Hrvatski sabor dao pravo na dobivanje statuta.⁴⁰ Početkom 15. stoljeća turopoljsko plemstvo odlučilo je izgraditi utvrdu Lukavec s ciljem obrane od Turskih napada.

U 17. stoljeću Velikogoričani se bore za sajamske privilegije koje na poslijetku i dobivaju, no zbog ne mogućnosti održavanja mira i zbog velikih nereda gube pravo za izbor župana. U 19. stoljeću,

³⁶ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

³⁷ POUVG, (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Velika Gorica: Albatros, str. 55

³⁸ Puhmajer, P., Vujica, K., Vahčić Lušić, M., Murat, G. (2005.), *Arhitektura Velike Gorice*, Turistička zajednica Grada Velike Gorice, str. 10

³⁹ Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto s <http://www.gorica.hr/povijest/> (4. travnja 2024.)

⁴⁰ Dubravica, B., Szabo, A. (2007.), *Velikogorički leksikon*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, str. 173

Velika Gorica postaje glavno središte stvaralačke snage, s izgrađenim crkvama i obnovljenim zgradama. Željeznička pruga Zagreb-Sisak izgrađena je 1892. godine, što je dodatno potaknulo razvoj.⁴¹

Godine 1995. Velika Gorica je dobila status grada. Tijekom 20. stoljeća, grad je doživio značajne promjene, poput razvoja industrije i javnih službi.⁴² Danas je Velika Gorica moderan grad s bogatom povijesnom i kulturnom baštinom.

4.2. Razvoj turizma Velike Gorice

„Turizam predstavlja skup odnosa i pojava koje nastaju kretanjem ljudi i s privremenom promjenom boravka, zadovoljenjem njihovih motiva, a da se pri tome ne ostvaruju nikakva direktna ekonomska dobit.“⁴³ Turizam je jedan od najvažnijih sustava u Hrvatskoj, a na svojoj važnosti dobiva već u 19. stoljeću. Ovaj razvoj u turizmu pojavljuje se napretkom industrijalizacije te prometne povezanosti i ponajviše razvitkom globalizacije. U 16. stoljeću Grand Tour omogućio je mladima lakše putovanje Europom zbog razvoja željezničkih pruga kako i turističke infrastrukture koja je po prvi put pružala uslugu smještaja, ali i mogućnost obilaska mnogih destinacija i njihovih atrakcija uz pratnju vodiča.⁴⁴ Pojam i pružanje turističkih usluga na ovim krajevima počinje već u Rimsko doba kada su glavne atrakcije bile terme i ladanjske kuće, a takva vrsta odmora najviše je bila popularna iz razloga što im je davala mogućnost opuštanja i bila je pogodna za zdravlje. U 19. stoljeću kao prvo organizirano odredište označava se Opatija koja svoj život u turizmu bilježi 1884. godine s izgradnjom Ville te tako postaje u 19. stoljeću zimovalište i lječilište za populaciju ljudi na Europskom tlu.

Jedna takva zainteresiranost za terme i lječilišta odvijala se i na području Šćitarjeva za koje se može reći kako je još u rimsko doba podrazumijevala pojavu jednoga specifičnog oblika turizma. Sa razvojem turizma u Velikoj Gorici može se povezati njezin povoljan položaj na području rijeke Save i Odre koje su imale veliki utjecaj na razvoj poljoprivrede i stočarstva pružajući seljacima uspješnost u uzgoju kukuruza, ječma i pšenice, koji su u to vrijeme bili primarna djelatnost. Također, na razvoj turizma na prostoru Velike Gorice u periodu od 1907. godine na prijevoz

⁴¹ Dubravica, B., Szabo, A. (2007.), *Velikogorički leksikon*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, str. 244

⁴² Ibid. str. 75

⁴³ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 5

⁴⁴ Vuković, B. (2003.), *Turističke agencije*, Zagreb: Mikrorad, str. 5

putnika utjecao je dolazaka konjača, odnosno, konja koji su vukli manje tramvaje i na taj način omogućavali prijevoz putnika od mjesta Novo Čiče sve do Gradića. Ovaj način prijevoza trajao bi oko sat vremena, sastojao se od pet stanica i vožnjom je upravljao jedan kočijaš.⁴⁵ Do raspada ovoga načina prijevoza dolazi stečajem dioničkoga društva čiju je glavnu riječ vodila Plemenita općina turopoljska. Još jedan od razloga propasti poduzeća „Tramvaj“ bilo je uvođenje redovne autobusne linije iz smjera Velike Gorice za Zagreb koja i danas ima važnu i vodeću ulogu u prijevozu putnika poznatije pod imenom Zagrebački elektronički tramvaj. Osim pojave autobusne linije, kako gospodarskom kako turističkom razvoju, na povezanost gradova i sela utjecala je i pojava i razvoj željezničke pruge koja je osim za prijevoz putnika služila i za prijevoz tereta i poslovanja u što se ubrajao i prijevoz hrastove šume.⁴⁶

Prvi veliki utjecaj u pogledu turizma, na Velikogoričane ostavlja izgradnja Zračne luke Zagreb koja se smjestila u naselju Pleso koja svojim radom započinje 20. travnja 1962. godine. Kroz Zračnu luku Zagreb prošlo je 78.041 putnik, dok se ta brojka sve više povećala povećanjem piste i terminala 2017. godine koji omogućava pristup većim avionima, a time i većem broju putnika.⁴⁷ Samim time, Velikogoričani „iskorištavaju“ ovu priliku i 1965. godine organiziraju prvi Fašnik kojim je uslijedilo i prvo izdavanje brošura i suvenira na kojima su bili prikazani motivi Velike Gorice i Turopolja.

U privlačenje većeg broja turista, Turistički savez 1967. godine počinje sa obnovom i uređenjem Staroga grada Lukavca. Do pojave prvoga hotela „Bijela Ruža dolazi 1969. godine. Potaknuti dolaskom sve većega broja turista, mještani se upuštaju u uređivanje i pružanje smještaja te izgradnju većeg broja hotela u čije se proširenje i danas ulaže brojeći Hotel Garden Hill kao najnovije izgrađeni hotel u Velikoj Gorici. Kako bi iskoristili ovu ekonomski prihvatljivu priliku, Velika Gorica u periodu 70-ih godina prošloga stoljeća kreće sa organizacijom sve većega broja tradicionalnih aktivnosti poput Smotre folklor, Goričkih večeri i Fašnika koji su samo neki od festivala koji se i dalje odvijaju na ovome području svake godine. Jednako tako osim organiziranja mnogih manifestacija i danas se na ovom području pokušava ostaviti i održati sjećanje na mnoge pisce koji su u svojim radovima spomenuli ili živjeli na području Turopolja. Poput Augusta Šenoe koji je u Velikoj Gorici pronašao i svoju ljubav, Božidara Prosenjaka koji tu još uvijek živi, te mnogih drugih koji kroz svoja djela također spominju područje Turopolja poput Marije Jurić Zagorke, Antuna Gustava Matoša, Miroslava

⁴⁵ Dubravica, B., Szabo, A. (2007.), *Velikogorički leksikon*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, str. 113

⁴⁶ Ibid. str. 114

⁴⁷ Ibid. str. 242

Krleže i ostalih koji su važni za hrvatsko narod pa tako i za razvijanje kulture na ovim područjima.⁴⁸ Iako je grad bio predvođen Turističkim savezom od 1975. godine kada je bio službeno i upisan u sudski registar udruženja građana Velike Gorice, on već 1980. godine uslijed financijskih problema posustaje u svome radu organiziranja manifestacijskih događanja, a 1988. godine dobiva svoj novi oblik popraćen drugim oblicima udruženja. Njihov rad zamjenjuje se s pojavom Turističke zajednice 1997. godine koja i danas služi kao mjesto za promicanje i unaprjeđenje turizma na području Velike Gorice ulažući mnoge napore u njezin razvoj i pomažući integrirati turizam s ostalim djelatnosti kako bi se stvorila sinergija i ostvarila međusobna korist. Osim Turističke zajednice Velika Gorica i Turističke zajednice Zagrebačke županije, razvojem turizma na ovom području upravlja još nekoliko ključnih subjekata. Lokalna samouprava, odnosno Grad Velika Gorica, ima važnu ulogu u razvoju turizma kroz donošenje strategija, planova i politika, te suradnju s različitim dionicima kako bi se stvorilo povoljno okruženje za turistički rast. Privatni sektor, uključujući hotele, restorane, turističke agencije i ostale pružatelje usluga, značajno doprinosi kvaliteti i raznolikosti turističke ponude svojim ulaganjima i inovacijama. Osim toga, lokalne udruge i organizacije, poput kulturnih i sportskih društava, organiziraju razne događaje i manifestacije koje privlače turiste i obogaćuju turističku ponudu Velike Gorice.

U strategiji turističkog razvoja Zagrebačke županije su navedeni vizija i ciljevi razvoja do 2025. godine. Ključni doživljaji koje planiraju razvijati su eno gastronomija, aktivan boravak u prirodi, ruralni turizam i poslovni turizam. Glavni ciljevi su povećanje potražnje Zagrepčana i stanovnika drugih dijelova Hrvatske po prosječnoj godišnjoj stopi od 5% te povećanje udjela posjetitelja Zagreba koji posjećuju okolicu Zagreba s 14% na 20%. Shodno tome, operativni ciljevi razvoja su uspostavljanje efikasnog destinacijskog menadžmenta, širenje i produbljivanje destinacijskog lanca vrijednosti te povećanje tržišne prepoznatljivosti.⁴⁹

4.3. Analiza resursne osnove

⁴⁸ Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopolje kao inspiracija*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/turopolje-kao-inspiracija/594?c=71> (19. travnja 2024.)

⁴⁹ Živoder, S. et. Al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*, Zagreb: Institut za turizam, str. 76-79., preuzeto s https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/3f/df/3fd379-802c-4921-9f6d-90fedb6767bb/strategija_turistickog_razvoja_zagrebacke_zupanije_do_2025.pdf (10. lipnja 2024.)

Turistički resursi su prirodna (biotropna) ili društvena (antropogena) dobra koja se mogu gospodarskim putem valorizirati.⁵⁰

Prirodni resursi se dijele na geomorfološke, klimatske, hidrogeografske, biogeografske, i pejzažne.⁵¹

Grad Velika Gorica zauzima površinu od 528 km². Ovo područje većinskim dijelom leži u nizinskom dijelu Turopolja, ali obuhvaća i brdsko-brežuljkasto pobrđe Vukomeričkih gorica. Nadmorska visina nizinskog dijela iznosi od 100m do 200m i to područje je pogodno za razvoj seoskog turizma, dok se visina brežuljkastog dijela Vukomeričkih gorica kreće između 200m do 500m nadmorske visine, što je izrazito pogodno razvitku sportsko-rekreativnog, lovnog i izletničkog turizma.

Područje Velike Gorice se nalazi u umjereno toploj, vlažnoj i kišno šumskoj klimi. Prosječna godišnja temperatura iznosi oko 13°C. Srpanj i kolovoz su najtopliji mjeseci s prosječnom temperaturom od 22°C, dok je siječanj najhladniji s prosječnom temperaturom od -1°C. Oborine su tijekom cijele godine ravnomjerno raspoređene te godišnja količina oborina iznosi oko 900 mm. Najviše je oborina u lipnju i studenom, a najmanja tijekom veljače, ožujka i rujna.⁵² Povoljna klima ovog područja uvelike pridonosi privlačnosti destinacije te je dobar temelj za razvoj raznih oblika turizma.

Na području Velike Gorice nalaze se dvije rijeke, Odra i Sava. Turistički potencijal rijeke Odre je vrlo dobro iskorišten, te je to popularno odredište ribiča. Uz rijeku je smješteno i imanje Odranski Ribič u kojem posjetitelji mogu probati razne gastronomske specijalitete ovog područja. Rijeka Sava iako je dijelom plovna, nije turistički iskorištena. Važno je i napomenuti da zbog velikih poplava na ovom području, 1979. godine izgrađen kanal Sava-Odra koji služi kao objekt obrane.⁵³ Osim rijeka, na ovom području se nalazi i nekoliko jezera šoderica, čija je svrha izvlačenje šljunka. Kupanje na tim jezerima je zabranjeno zbog opasnosti od utapanja i onečišćenja, ali postoje planovi za uređenje istih u turističke svrhe. Jezera i rijeke uvelike doprinose turizmu svojim estetskim i rekreativnim obilježjima.

⁵⁰ Vukonić, B., Čavlek, N. (2001.), *Riječnik turizma*, Zagreb: Masmedia, str. 404

⁵¹ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 28

⁵² Živoder, S. et. Al. (2016.), *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*, Zagreb: Institut za turizam, str. 10. preuzeto s https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/3f/df/3fd379-802c-4921-9f6d-90fedb6767bb/strategija_turistickog_razvoja_zagrebacke_zupanije_do_2025.pdf (10. lipnja 2024.)

⁵³ Šterc, S. (1979.), *Kanal Sava-Odra-Sava kao objekt obrane Zagreba od poplave*, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/37396> (7. lipnja 2024)

Flora i fauna područja Velike Gorice izuzetno su bogate, što pridonosi atraktivnosti ovog područja. Flora Turopolja broji preko 450 vrsta, od kojih se ističe hrast lužnjak, hrast kitnjak, obična vrba, bazga, topola, grab, lopoč i rogoz. U vodama rijeke Odre i njezinih pritoka živi 22 vrste riba, među kojima su crvenokica, štika, grgeč i uklija. Ovo područje je ptičji raj s 220 vrsta ptica poput crne žune, crne rode, djetlića i orla kliktaša, a faunu čini i 400 vrsta leptira i 40 vrsta sisavaca, poput jelena, srni, lisica, zečeva, kune i šišmiša.⁵⁴ Bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, osim što pridonosi ljepoti ovog kraja, također i pogoduje razvoju lovnog, ribolovnog i gastronomskog turizma.

U preostalu vrstu prirodnih resursa, spada pejzažni resurs. Krajolik ovog područja ističe se očuvanim šumama Turopoljskog luga, slikovitim Vukomeričkim goricama te bogatim biljnim i životinjskim svijetom. Ovi elementi stvaraju atraktivan pejzaž koji značajno obogaćuje turističku ponudu Grada i njegove okolice.

Društveni ili antropogeni resursi potiču svo društvo na kretanje za zadovoljavanje svojih kulturnih, moralnih ili etničkih potreba i želja. Osnovna podjela antropogenih resursa je na kulturno-povijesne, etnosocijalne, umjetničke, manifestacijske i ambijentalne resurse.⁵⁵ Na području Velike Gorice ovaj spektar društvenih resursa obuhvaća niz kulturno-povijesnih, manifestacijskih i etnosocijalnih resursa koji su na ovome području potkrepljeni mnogim povijesnim i tradicionalnim događanjima koji se kroz ove resurse pokušavaju sačuvati i zadržati. Na ovome područje veliki utjecaj na razvoj, kako društvenih tako i prirodnih resursa, dolazi izgradnjom novoga zračnog terminala Franjo Tuđman.

U pogledu kulturno-povijesne baštine može se reći kako je grad Velika Gorica pun znamenitosti koje ovo područje čine atraktivnom destinacijom za obilazak. Autohtona i autentična kulturno-povijesna baština koja se može pronaći na ovome području, a izaziva i potiče društvenu aktivnost kretanja je razgledavanje povijesnih resursa poput kurija, ovdje najpoznatija kurija Modić-Bedeković, zatim čardaci koji su svojom pojavom označili naselje Mraclin. Drvena povijesna građevina koja je u to vrijeme označavala bogatstvo Plemenite općine turopoljske sa svojim rodnim šumama zove se Vrata od krča. Osim drvene povijesne građevine, područje Starog grada Lukavca iza sebe nosi cijelu povijest zaštite i obrane grada Velike Gorice još od vremena turskih osvajanja. Kako je područje Turopolja, pa tako i Velike Gorice i svih okolnih mjesta koja čine

⁵⁴ POUVG, (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Velika Gorica: Albatros, str. 45

⁵⁵ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 47

Turopolje ovdje još od 1288. godine, tako je ono doživjelo i svoj uspon za vrijeme rimskoga carstva na području današnjeg Šćitarjeva, gdje se smjestio današnji muzej i tadašnji rimski grad Andautonija koje je i danas mjesto atrakcije zbog svog uređenja i statusa muzeja.

Osim kulturno-povijesne baštine na ovome području nalaze se i mnoga umjetnička djela koja se na ovom području prikazuju u obliku javnih spomenika i skulptura koje se mogu i danas vidjeti po gradu poput skulpture „Legenda“ i „Rascvjetalo drvo“ koje su djelo Dore Kovačić, ili kipa „Dječak s guskom“ ispred vrtića Ciciban, kao i brončanog kipa „Bombaša“ koji je podignut u spomen palim braniteljima u Domovinske ratu.⁵⁶ U umjetničke resurse može se uvrstiti i Muzej Turopolja. Naziv muzej dobiva tek 1960. godine i od tada služi kao mjesto čuvanja i pohranjivanja etnogeografskih (prikaz prostora, stil odijevanja kroz povijest i slično), kulturno-povijesnih (oružje, oruđe, razni spisi), arheoloških (fosili) te likovnih zbirki (djela umjetnika s ovih prostora, njih 422). Muzej Turopolja je kroz povijest imao različite funkcije od gradske vijećnice Plemenite općine turopoljske, mjesta održavanja spravišća od 1947. godine, Đačkog doma, pa sve do mjesta prve Zadružne štedionice.⁵⁷

Osim muzeja, mnoga okupljanja i kulturna zbivanja poput kinematografije i koncerata danas se održavaju u Pučkom otvorenom učilištu koje je pokretač raznih manifestacija koje se odvijaju u gradu. Na Pučko otvoreno učilište nadovezuje se i Galerija Galženica, koja je osim knjižnice i mjesto izražavanja umjetnika svojim modernim, ali i suvremenim pogledom na svijet.

Jedna od vrsta društvenih resursa koja se može pronaći u Velikoj Gorici i koja ju značajno obilježava svake godine su manifestacije. Manifestacije koje se ovdje događaju mogu se pronaći tijekom cijele godine. Jedan najpoznatiji takav događaj je Turopoljski fašnik. Ovaj narodni običaj obilježio je svoju 115. godišnjicu.⁵⁸ Fašnik je osmišljen na način da se okupe svi strani i domaći posjetitelji i započnu svoju zabavu povorkom kroz grad koja počinje predajom i preuzimanjem ključeva grada. Manifestacija nudi pregršt animacijskih događanja što za odrasle što za djecu u kojoj je samo cilj na što neobičniji i maskiraniji način iskazati svoju kreativnost i maštu.

Uz turopoljski fašnik, na području Velike Gorice, ali i Lukavca obilježava se Turopoljsko Jurjevo. Sveti Jura kao zaštitnik Turopolja, svojim dolaskom i paljenjem krijesa tjera hladnu zimu i dočekuje dolazak proljeća. Ovom manifestacijom želi se na kreativan način podučiti narod o običajima i tradiciji koja se prije odvijala na ovome području u obliku izvedbe obilaska jurjaških

⁵⁶ Šostar, Zlatko (2008.), *Male priče iz Velike Gorice*, Velika Gorica: Akson, str. 53–55

⁵⁷ Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopoljski muzej*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/muzej-turopolja/239?c=27> (14. svibnja 2024.)

⁵⁸POUVG (2024.), *Ljetopis grada Velike Gorice 2023.*, Velika Gorica: Albatros, str. 327

ophodnika, pjevanjem jurjevskih pjesama i izvođenjem plesno-scenske tradicije prevodećom folklornim grupama.⁵⁹

Praćenjem tradicijskih običaja Turistička zajednica grada Velike Gorice odlučila je posvetiti jedan festival prirodnoj ljepoti koja se rađa svake godine u Velikoj Gorici. Događaj koji to obilježava je Festival ruža. Ovo događanje želi na poseban način iskazati kako i ovaj grad ima svoju ružu Velika Gorica, posađena od strane Josipa Rogine predstavlja prvi grmoliki uzgoj ruže dobiven u Hrvatskoj.⁶⁰ Ovaj festival uz sebe veže i prošireni program koji svake godine ima drugačiji koncept.

Na nešto malo neobičniji festival nazvan po slavenskom bogu gromovnika, vladaru neba i oluje, svjetlosti i vatre te svijeta živih Perunu, došlo je i do osnivanja Perunfesta. Ovaj festival posvećen zaboravljenim pričama i narodnim predajama magičnog svijeta odvija se u okruženju kurije Modić-Bedeković u Donjoj Lomnici.⁶¹

Predstavljanjem glazbenika, plesača i crtača grafita iz Zagreba i Velike Gorice, posjetitelji se mogu iskušati u besplatnim radionicama ili edukacijama glazbe te poslušati večernji program poznatih glazbenika na VG Festu koji se svaki godine odvija u lipnju.

Manifestacija za koju se zasigurno može reći da je najveći društveni resurs je Gastro Turopolje. Ovaj festival svoje vrijeme događanja smjestio je u listopadu, a glavni cilj je posjetiteljima ponuditi što veći izbor hrane već poznatih restorana ili im pružiti mogućnost podržavanja malih OPG-ovaca, uz bogati kulturno-zabavni program.

Osim manifestacija, etnosocijalni turistički resurs koji ovome području pruža posebnu ljepotu i privrženost kulturi je folklorni ansambl Turopolja smješten u Velikoj Gorici. Folklorni ansambl Turopolje sudjelovao je u mnogim smotrama što onima održanim u Velikoj Gorici, ali i u ostatku Hrvatske, što onim smotrama koje su se odvale izvan Republike Hrvatske. Ansambl kroz ljepote svojih narodnih haljina, narodnog ples i pjesme, želi održati identitet Turopolja koji se ovdje izgrađuje još od davnina.

⁵⁹ Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopoljsko jurjevo*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/turopoljsko-jurjevo/220?c=25> (14. svibnja 2024.)

⁶⁰ Turistička zajednica Velike Gorice, *Festival ruža*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/festival-ruza/226?c=25> (14. svibnja 2024.)

⁶¹ Službena stranica Perunfesta, *Home*, preuzeto s <https://www.perunfest.hr/> (12. svibnja 2024.)

4.4. Turistička kretanja i smještajni kapaciteti

Tablica 4: Struktura dolazaka i noćenja turista Velike Gorice u razdoblju od 2019. do 2023. godine

Godina	Dolasci			Noćenja		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani
2019.	48451	8653	39798	65540	13163	52377
2020.	12827	4138	8689	21433	6763	14670
2021.	23161	7239	15922	38697	11919	26778
2022.	39201	9545	29656	65098	14284	50814
2023.	49367	10742	38625	74268	15613	58655

Izvor: Državni zavod za statistiku – PC-Axis baze podataka: Turizam

Na temelju navedenih podataka o dolascima i noćenjima turista u Velikoj Gorici u razdoblju od 2019. do 2023. godine, može se prije svega primijetiti da u razdoblju 2020. i 2021. godine ima najmanji broj dolazaka i noćenja. Posljedica je to pandemije Covid-19 koja je imala globalan utjecaj na putovanja. U 2021. godini je vidljiv postepeni oporavak turizma Velike Gorice, s rastom broja dolazaka i noćenja. Također je bitno istaknuti kako broj stranih turista prevladava u odnosu na domaće turiste. Razlog tome je prije svega izgradnja nove zračne luke Franjo Tuđman, a zatim i izgradnja hotela Garden Hill koji je u ovaj grad privukao i kongresni turizam zato što sadrži kongresnu dvoranu. 2023. godina bilježi najveći broj dolazaka i noćenja, što ukazuje na to da grad Velika Gorica postaje sve privlačnija destinacija za turiste.

Grad Velika Gorica u turističkoj ponudi kako navodi Turistička zajednica Velike Gorice ima 85 smještajnih objekata razvrstanih u 5 različitih kategorija, a to su:

1. Hoteli:

- s 4 zvjezdice: Garden Hill, Royal Airport, Time, Cool, Chop Old House
- s 3 zvjezdice: Phoenix, Dream VG, Pleso

2. Apartmani:

- s 4 zvjezdice: Anna, 4 Stars, Dawn, Fly Inn, Modern & Luxury Apartment, Sokol, Stars, Tibbi, VG Citylux Apartment, V&P, WOOW Apartments
- s 3 zvjezdice: Airport M.A.M, Albert, Big Hill, Ema, Family House, Katulić, Kristian, Apartment Mira, Lovely 3 bedroom Skyline Apartment, LU&LA, Luna, Maja, Maja's Lovely Place, Mia Airport, MMVG, Mrvica, Off the grid, Paula & Matej Airport Zagreb,

Pavić, Porin, Romeo, Sleep & Fly Pleso, Tiac, T&M, Vila Maria, Villa Turopolje, Wave, 4 Trees, Valentina

3. Kuće za odmor:

- s 4 zvjezdice: Kuća Klara, Kuća za odmor Trumbetaš, Klet Šaban, Pilots Manor, Santo
- s 3 zvjezdice: Baotić, Cvetković Brdo, Julia, Kostanjevec, Mala kuća Palma, Vila Maria, Villa Vera, Wellness House Gudci
- s 2 zvjezdice: Podgaj, Veronika

4. Sobe u domaćinstvu:

- s 4 zvjezdice: Cool Rooms, Elvis Rooms Airport, KE-TO Zagreb Airport, London Rooms Zagreb Airport, Rooms Kaktus, Tara Garden
- s 3 zvjezdice: Accommodation old town, Aerodom, Airport Zagreb, Filipović, Garden Rooms Pleso, Imperium Rooms, Marko Airport Rooms, Residence Garden, Stanić, Tina
- s 2 zvjezdice: Divna, Ivac

5. Prenoćišta: Stari jasen, Pleška, Bijela Ruža i Barba Niko⁶²

Tablica 5: Smještajni kapaciteti Velike Gorice u razdoblju od 2019. do 2023. godine

Godina	Br. soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja
2019.	353	682
2020.	329	620
2021.	302	576
2022.	321	621
2023.	358	711

Izvor: Državni zavod za statistiku – PC-Axis baze podataka: Turizam

U Tablici 5 navedeni su podaci smještajnih kapaciteta Velike Gorice u razdoblju od 2019. do 2023. godine. U 2023. godini Velika Gorica raspolaže s 85 smještajnih objekata koji sadrže 711 postelja. U spomenutoj tablici primjetan je pad smještajnih kapaciteta u razdoblju 2020. i 2021. godine zbog utjecaja pandemije Covid-19 na cijeli turistički sustav, uzrokujući ograničenja putovanja te razne sigurnosne mjere. Već sljedeće godine, odnosno 2022. prisutan je rast zbog

⁶² Turistička zajednica Velike Gorice, (2024.), *Popis smještaja i restorana*, preuzeto s http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/dobri_domacini_popis_smjetaja_i_restorana.pdf (30. travnja 2024.)

ukidanja epidemioloških mjera, što označava oporavak od pandemije. U 2023. godini zabilježen je najveći broj smještajnih kapaciteta, što ukazuje na povećanu turističku potražnju te na težnju grada Velike Gorice da zadovolji potrebe tržišta.

Gledajući prosječnu dužinu boravka gostiju u Velikoj Gorici, većina turista boravi na ovom području jednu do dvije noći iz razloga što su u tranzitu Međunarodnom zračnom lukom. Međutim, sve je više onih koji u Veliku Goricu dolaze zbog kulturnih i sportskih događanja.⁶³

Analizom turističkog prometa u razdoblju od 2019. do 2023. godine je utvrđen rast potražnje, što je dovelo do povećanja broja smještajnih kapaciteta. Ovaj rast može se pripisati blizini zračne luke. Podaci pokazuju da strani turisti čine većinu posjetitelja i da je prosječna dužina boravka obično jedna do dvije noći, s obzirom na tranzitni karakter većine posjetitelja. Ipak, rastuća ponuda kulturnih i sportskih događanja privlači sve veći broj turista na duži boravak. Ovi podaci potvrđuju da je Velika Gorica postala sve privlačnija destinacija, te da će daljnji razvoj turističkih kapaciteta i ponude biti ključan za održavanje i povećanje turističke potražnje.

⁶³ Velika Gorica, *Vijesti* (2024.), preuzeto s <https://www.vgdanas.hr/grad/turisticke-brojke-u-porastu-prosle-godine-veliku-goricu-posjetilo-26-vise-turista-nego-2022-ostvareno-17-vise-nocenja/> (7. lipnja 2024.)

5. POTENCIJALI RAZVOJA I SWOT ANALIZA TURIZMA VELIKE GORICE

Analiza potencijala razvoja pruža uvid u resurse, atrakcije i mogućnosti koje određena destinacija pruža za turistički razvoj. S druge strane, SWOT analiza omogućava identifikaciju snaga i slabosti, kao i prilika i prijetnji koje utječu na turizam. Kombinacija ove dvije analize pruža osnovu za donošenje strategija za unapređenje turizma u destinaciji.

5.1. Specifični oblici turizma temeljeni na prirodnim resursima

Turizam temeljen na prirodnim resursima obuhvaća različite oblike koji koriste prirodne resurse kao glavnu turističku atrakciju.⁶⁴ Ovi oblici turizma često promoviraju održivi razvoj i očuvanje prirodne sredine. Grad Velika Gorica ima nekoliko specifičnih oblika turizma temeljenih na prirodnim resursima.

Turisti željni sportsko-pustolovnih aktivnosti u Velikoj Gorici mogu isprobati neku od pet već unaprijed zadanih biciklističkih ruta. Ove avanture biciklom osim istraživanja prirode Velike Gorice i njene okolice također omogućavaju turistima posjet raznim kulturno-povijesnim znamenitostima. Duljine ruta se protežu u rasponu od 13,6 km pa sve do 50,4 km.⁶⁵

Vukomeričke gorice omogućavaju Velikoj Gorici razvoj eko-turizma jer zbog očuvane prirodne ljepote privlače mnogobrojne turiste. Posjetitelji mogu birati između pješaćenja ili biciklizma po uređenim stazama. Također postoji i mogućnost vođenih tura koje se najčešće organiziraju za osnovnoškolce, koje se tako uči o važnosti očuvanja raznolikosti flore i faune te okoliša.

Na području Velike Gorice mogu se pronaći mnoga lovna i ribolovna područja. Rijeka Odra i umjetno jezero Čiče najbolja su mjesta za ljubitelje ribolova prije svega zbog svoje bogatošću vrstama riba, a zatim i zbog svoje čistoće. Ove vode imaju čak 22 vrste riba, a neke od njih su šaran, som, štika, grgeč i smuđ. Najveće ribolovno društvo je ŠRU Odra s više od tisuću članova.⁶⁶ Što se tiče lova, Velika Gorica nudi bogate mogućnosti za to zbog svoje raznolike flore i faune. Neke od raznovrsnih divljači kojima ovo područje obiluje su srne, zečevi, divlje svinje, lisice i fazani. Najpoznatija lovna područja koja su na Turopoljskom lugu i turopoljskoj ravnici

⁶⁴ Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad, str. 28

⁶⁵ Turistička zajednica Velike Gorice, *Biciklističke rute*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/biciklisticke-rute/77?c=77> (11.svibnja 2024.)

⁶⁶ Turistička zajednica Velike Gorice, *Ribolov*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/246?c=64> (11.svibnja 2024.)

uz ostala lovišta zauzimaju ukupno 50 tisuća hektara.⁶⁷ O njima brine oko 20-tak lovačkih društava.

Velika Gorica i okolna sela nude brojne prilike i za seoski turizam. Razvojem ovog oblika se kroz razne izložbe i seoske aktivnosti potiče očuvanje tradicijskih vrijednosti te kulture sela. Najistaknutija područja za agroturizam su izletišta Ključić Brdo i Odranski Ribič, dva ranča Western Ranch Cowboy i Ranč Kurilovec te Etno kuća Novo Čiče.⁶⁸ Ova izletišta nude i uslugu organiziranja team-buildinga što je također jedan od specifičnih oblika turizma temeljenih na prirodnim resursima.

Svaki od ovih oblika turizma omogućava ljudima da se povežu s prirodom, nauče više o prirodnim resursima i pridonese njihovom očuvanju svojim odgovornim ponašanjem.

5.2. Specifični oblici turizma temeljeni na društvenim resursima

Specifični oblici turizma temeljeni na društvenim resursima su zdravstveni, sportski, kulturni, poslovni, manifestacijski, eno-gastronomski, vjerski, filmski, zabavni, casino, shopping i svemirski turizam.⁶⁹ Najznačajniji specifični oblici turizma temeljenih na društvenim resursima u Velikoj Gorici su kulturni, manifestacijski i eno-gastronomski turizam.

Kulturni turizam u Velikoj Gorici obuhvaća bogatu povijest i tradiciju Turopolja, koje posjetitelji mogu istražiti kroz različite kulturne institucije i manifestacije. Središnje mjesto kulturnog turizma je Muzej Turopolje, smješten u povijesnoj kuriji, koji nudi uvid u arheološku, etnološku i umjetničku baštinu regije. Grad je domaćin i brojnih tradicionalnih manifestacija, kao što su Dani Turopolja koji oživljavaju lokalnu kulturu kroz folklorne nastupe, glazbu i ples, te privlače posjetitelje iz cijele Hrvatske i inozemstva. Kulturni turizam je ključna komponenta turističke ponude Velike Gorice.

Sportski turizam u Velikoj Gorici također je važan segment turističke ponude, privlačeći posjetitelje raznih sportskih aktivnosti i događanja. Grad ima dobro razvijenu infrastrukturu, uključujući sportske dvorane, nogometne terene, biciklističke staze i rekreacijske zone. Velika

⁶⁷ Turistička zajednica Velike Gorice, *Lov*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/lov/245?c=64> (11. svibnja 2024.)

⁶⁸ Turistička zajednica Velike Gorice, *Izletišta – oaze mira i tišine*, preuzeto s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izletista-oaze-mira-i-tisine/250?c=64> (11. svibnja 2024.)

⁶⁹ Čorak, S., Mikačić, V. (2006.), *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb: Institut za turizam, str. 1

Gorica redovito je domaćin sportskih turnira i natjecanja, kao što su nogometne utakmice, košarkaški turniri i atletska natjecanja, koja privlače sudionike iz cijele Hrvatske i inozemstva. Ovi događaji promiču sport i zdrav način života te doprinose lokalnoj ekonomiji. Rekreativni sadržaji poput fitness centara, bazena i teniskih terena omogućuju posjetiteljima da održe svoje sportske aktivnosti tijekom boravka. Sportski turizam privlači različite profile posjetitelja, od obitelji i rekreativaca do profesionalnih sportaša, povećavajući tako broj dolazaka i noćenja te promovirajući Veliku Goricu kao destinaciju za aktivan odmor.

Velika Gorica ima veoma dobro razvijen i manifestacijski turizam, koji stvara živopisnu i dinamičnu atmosferu u gradu tijekom cijele godine. U ponudi Grad ima događaje raznih tematika poput zabavne kao što je Turopoljski fašnik ili kulturno-umjetničke poput Goričkih večeri, VG Festa i Turopoljskog jurjeva. Uz to, Velika Gorica organizira i brojne druge manifestacije poput sportskih turnira, koncerata, sajмова i izložbi koje privlače veliki broj posjetitelja. Sve u svemu, manifestacijski turizam je neizostavni dio turističke ponude ovog područja.

Gastronomski turizam u Velikoj Gorici privlači posjetitelje autentičnim okusima tradicionalnih jela, kao što je turopoljska svinja. Gastronomski turizam uključuje posjete restoranima, ali i seoskim domaćinstvima gdje se mogu pronaći specijaliteti ovog kraja i proizvodi lokalnih OPG-ova. Osim toga, u Gradu se održava i manifestacija Gastro Turopolje koja posjetiteljima pruža priliku da kušaju razne delicije, te se upoznaju s lokalnim proizvodima i tradicionalnim načinima pripreme hrane.

Iako vjerski turizam nije glavni fokus turističke ponude Velike Gorice, vjerski objekti i događaji dodaju kulturnu i duhovnu dimenziju posjeti gradu, pružajući posjetiteljima priliku za upoznavanje vjerske baštine ovog kraja. Najpoznatiji događaj vjerskog turizma na ovom području je hodočašće od Velike Gorice do Marije Bistrice, koje je 2023. godine održano 31. put, a sudjelovalo je više od 2500 ljudi.⁷⁰

Najnoviji oblik turizma na ovom području je poslovni turizam. Blizina zračne luke i glavnog grada Zagreba, te izgradnja hotela Garden Hill koji sadrži kongresnu dvoranu su utjecali na razvoj poslovnog turizma u Velikoj Gorici.

⁷⁰ Kronike Velike Gorice, *Više od 2500 Goričana zahvalno hodočasti u Mariju Bistricu* (2023.), preuzeto s <https://www.kronikevg.com/foto-vise-od-2500-goricana-zahvalno-hodocasti-u-mariju-bistricu/> (9. lipnja 2024.)

Specifični oblici turizma temeljeni na društvenim resursima, osim što pružaju posjetiteljima jedinstveno iskustvo, im omogućuju i bolje razumijevanje različitih kultura, običaja i načina života ljudi u destinaciji koju posjećuju.

5.3. SWOT analiza turizma Velike Gorice

SWOT analiza ključna je strategija koju svako poduzeće mora napraviti u pogledu određenog projekta ili plana. Kako u poslovnom pogledu, ova analiza pomaže i u turističkom pogledu određene destinacije kojom se mogu utvrditi njezina snaga to jest prednost, prilika, slabost ili prijetnja. Ova analiza će se upotrijebiti u pregledu Velike Gorice kao turističke destinacije.

Tablica 6: SWOT analiza turizma Velike Gorice

<p>SNAGA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blizina Zagreba • Dobra prometna povezanost • Zračna luka Franjo Tuđman • Bogatstvo prirodnih ljepota • Prepoznatljive manifestacije • Kulturna baština • Kvaliteta ugostiteljske ponude • Očuvana tradicijska arhitektura sela • Kurije i dvorci 	<p>SLABOST</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna povezanost gospodarskih aktivnosti s turizmom • Manjak oglašivačke promocije • Nedovoljna uređenost turističkih atrakcija • Nedostatak trgovačkih centara • Nedostatak kapaciteta više kategorije • Needuciranost o turizmu • Nerazumijevanje potencijala turizma • Nedovoljna suradnja dionika u turizmu
<p>PRILIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvojni trendovi vezani uz ekološku održivost • Jačanje gospodarske snage i kupovne moći • EU fondovi za ruralni razvoj • EU fondovi za obnovu infrastrukture 	<p>PRIJETNJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastanak gospodarske krize • Nepovoljna investicijska klima • Nedostatak financijskih sredstava za poduzetnike • Nedovoljna prepoznatljivost kao turističke destinacije

<ul style="list-style-type: none"> • Segmentacija tržišta • Ponuda obrazovnih programa 	<ul style="list-style-type: none"> • Brži razvoj konkurencije • Premala uključenost lokalnog stanovništva
--	---

Izvor: izrada autora

Na temelju SWOT analize turizma Velike Gorice, može se zaključiti da destinacija posjeduje značajne prednosti koje uključuju blizinu Zagreba, izvrsnu prometnu povezanost, zračnu luku Franjo Tuđman, bogatstvo prirodnih ljepota, kulturnu baštinu te kvalitetnu ugostiteljsku ponudu. Ipak, vidljive su i značajne slabosti, kao što su nedovoljna povezanost gospodarskih aktivnosti s turizmom, manjak promocije, te nedostatak kapaciteta više kategorije i edukacije o turizmu. Prilike koje se pružaju kroz razvojne trendove ekološke održivosti, EU fondove i segmentaciju tržišta mogu poslužiti kao pokretač za daljnji razvoj turizma, dok prijetnje poput gospodarskih kriza i nedostatka financijskih sredstava zahtijevaju pažljivo planiranje i upravljanje. Stoga je ključno usmjeriti se na intenzivnije marketinške aktivnosti, poboljšanje infrastrukture uz pomoć EU fondova, obrazovanje lokalnog stanovništva i dionika, te poticanje suradnje između različitih gospodarskih sektora kako bi se iskoristio puni potencijal Velike Gorice kao turističke destinacije.

5.4. Kritička analiza potencijala razvoja

Analizom povijesnog razvoja grada Velike Gorice i upoznavanjem svih kulturno-povijesnih resursa koji ju čine, ovaj grad iza sebe nosi jako veliki potencijal koji još uvijek ne iskorištava na dovoljno dobar način. Za Veliku Goricu se može reći da je skoro kao predgrađe grada Zagreba, da je mirno mjesto za stanovanje i ponajviše sigurno mjesto za život. U novije vrijeme ovaj grad prolazi kroz sve veći i ubrzaniji razvoj infrastrukture, pa s time postaje i mjestom stanovanja za sve više i više ljudi. No, glavno pitanje koje i dalje ostaje u zraku, odnosi se na razvoj turizma. Kako su uspjeli privući toliki broj stalnih stanovnika u kratkome roku, dok broj turista raste, ali jako sporim tokom. Jedan od koraka u razvoju turizma i privlačenju sve većeg broja turista je najnoviji projekt izgradnje nogometnoga kampa. Nogometni kamp u Velikoj Gorici bi omogućio razvoj sportskog turizma i promociju na međunarodnoj razini.

Osim izgradnje nogometnog stadiona Velika Gorica svoju uspješnost može iskazati i u restauraciji i promociji povijesnih građevina poput Starog grada Lukavca i dvorca koji ga čini ili većom promocijom na području arheoloških pronalazišta poput Andautonije. Iako, već i sada ulaže u manifestacije koje ovaj grad obilježavaju tijekom većine godine, svoj napredak može učiniti u

većem promoviranju tih istih manifestacija ili u organiziranju i uređenju grada tijekom primjerice adventa koji bi, kada bi se u njega dovoljno uložilo, mogao privući veliki broj turista i rasteretiti silinu koju nosi grad Zagreb.

Osim organiziranja manifestacija u korist promicanja lokalnih običaja i kulture ovaj grad bi dobio na velikoj važnosti kada bi svoju orijentaciju preusmjerio na organiziranje sajмова domaćih proizvoda poput hrane, vina ili meda. Osim što bi zblížili ljude, na kreativan način bi promovirali rad OPG-ovaca i poticanje malih poduzetnika, kao i lokalnog stanovništva i restorane na pripremu autohtonih jela i proizvoda poznatih za ovaj kraj.

Osim razvoja gastronomskoga turizma, Velika Gorica ima mogućnost privlačenja i razvoja sportskoga turizma. U današnjem svijetu ima sve više zaljubljenika u sport, stoga je najbolji način razvoja privući te zaljubljenike na ovo područje. Razvojem biciklističkih i pješačkih staza kroz ljepote prirodnih krajolika Turopolja, ponudili bi svojim posjetiteljima spajanje zdravoga života, rekreacije i upoznavanja onih mjesta koji ovo područje čine posebnim. Jednako tomu, ulaganjem u jezero Čiče, bila bi osmišljena odlična strategija privlačenja turista. Jezero Čiče, iako umjetno, svojom površinom zauzima 96 metara širine i 38 metara dubine. Iako nije puno, ovo jezero može biti savršena destinacija za sportsko-rekreacijske aktivnosti na vodi, obiteljski turizam ili kamping turizam, koji u Velikoj Gorici nedostaje.

Veliku prednost koju ovaj grad polako stvara, no potrebna je u većim količinama, je izgradnja smještajnih kapaciteta za odmor poput hotela, apartmana i drugih oblika prenoćišta. Uzimajući sve ovo u obzir, Velika Gorica bi svoje posjetitelje mogla zainteresirati ulaganjem u predstavljanje grada i njegove povijesti, osmišljanjem tematskih tura koje bi mogle biti prezentirane razgledavanjem u autobusu ili osmišljanjem ruta koje će biti povezane sa vinskim cestama (vinogradima), povijesnim ili biciklističkim turama. Susrećući se sa trendovima današnjice, na ovom području dobro bi došla veća aktivnost na društvenim mrežama, osmišljanje programa i edukacija za razvoj i zaštitu okoliša i prikazivanja svijetu očuvane resurse ovih područja.

Gledajući na sve prednosti koje ovaj grad nudi i mogućnosti koje bi mogao ponuditi još jedan od glavnih čimbenika koji bi uvelike, ako ne i najviše utjecali na razvoj turizma je uključivanje lokalnog stanovništva u turističke aktivnosti i poticanje suradnje između lokalne uprave i poduzetnika.

6. ZAKLJUČAK

Svoj potencijal Velika Gorica krije u prirodnim, etnosocijalnim, umjetničkim i društvenim resursima. Ovaj grad, poznat po svojoj bogatoj kulturnoj baštini, postaje sve privlačniji zahvaljujući velikom razvoju infrastrukture. Izgradnjom novih ugostiteljskih objekata i doseljavanjem mlađe populacije, Velika Gorica se sve više usmjerava prema uspješnoj budućnosti, kako u društvenom tako i u turističkom smislu.

Iako je trenutno tek u blagom porastu turističke pažnje, Velika Gorica ima ogromne potencijale koji čekaju na otkriće. Grad i njegova okolica obiluju prirodnim ljepotama, poput jezera Čiče i šuma Turopolje, koje pružaju idealna mjesta za rekreaciju i opuštanje. Povijesni lokaliteti, poput dvorca Lukavca i kurije Modić-Bedeković, svjedoče o bogatoj prošlosti ovog kraja i predstavljaju neprocjenjive turističke atrakcije.

Za daljnji razvoj turizma, potreban je razvoj bolje strategije. To uključuje promociju grada kao atraktivne turističke destinacije, ali i poboljšanje infrastrukture koja će privući turiste. Edukacija lokalnog stanovništva o važnosti turizma i uključivanje zajednice u razvoj turističkih projekata također su ključni faktori. Osim toga, organizacija raznih manifestacija može dodatno obogatiti turističku ponudu Velike Gorice.

Zaključno, Velika Gorica posjeduje mnoge neiskorištene resurse koji predstavljaju potencijal za značajan razvoj turizma. S pravom strategijom i uključivanjem lokalne zajednice, ovaj grad može postati prepoznatljiva turistička destinacija koja će privući posjetitelje iz svih krajeva svijeta. Razvoj turizma ne samo da će poboljšati gospodarsku situaciju, već će i očuvati kulturnu baštinu i prirodne ljepote za buduće generacije.

POPIS LITERATURE

Knjige i znanstveni radovi:

1. Bilen, M., Bučar, K., (2004.), *Osnove turističke geografije*, Zagreb: Mikrorad.
2. Čorak, S., Mikačić, V. (2006.), *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb: Institut za turizam.
3. Dubravica, B., Szabo, A. (2007.), *Velikogorički leksikon*, Velika Gorica: Pučko otvoreno učilište Velika Gorica.
4. Janković, I. (1996.), *Turopoljski vjekopisi*, Velika Gorica.
5. Laszowski, E. (1924.), *Povijest plemenite općine Turopolja*, svezak III., Zagreb: Tiskara Merkantile
6. Mrnjavac, Ž., Kordić, L., Šimundić, B. (2014.), *Osnove ekonomije 3*, Zagreb: Alka script.
7. Puhmajer, P., Vujica, K., Vahčić Lušić, M., Murat, G. (2005.), *Arhitektura Velike Gorice*, Velika Gorica: Turistička zajednica Grada Velike Gorice.
8. Šostar, Z. (2008.), *Male priče iz Velike Gorice*, Velika Gorica: Akson.
9. Vukonić, B., Čavlek, N. (2001.), *Riječnik turizma*, Zagreb: Masmedia.
10. Vukonić, B. (2003.), *Turističke agencije*, Zagreb: Mikrorad.

Internet izvori:

1. Časopis Nova Akropola (b.d.), *Andautonija – Rim na tlu Hrvatske*, preuzeto 20. travnja 2024. s <https://nova-akropola.com/mozaik/zanimljivosti/andautonija-rim-na-tlu-hrvatske/>
2. Državni zavod za statistiku (2024.), *BDP po županijama 2023*. [podatkovni dokument], preuzeto 12. travnja 2024. s <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/bdp-i-nacionalni-racuni/>
3. Državni zavod za statistiku (2024.), *Indeks i cijena stambenih nekretnina* [podatkovni dokument], preuzeto 12. travnja 2024. s <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/cijene/indeks-cijena-stambenih-nekretnina/>
4. Državni zavod za statistiku (2024.), *Kalkulator inflacije*, preuzeto 12. travnja 2024. s <https://web.dzs.hr/calcinfl.htm>
5. Državni zavod za statistiku (2024.), *Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama, Popis 2021*. [podatkovni dokument], preuzeto 7. travnja 2024. s

- <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/>
6. Državni zavod za statistiku (2024.), *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.* [podatkovni dokument], preuzeto 7. travnja 2024. s <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/>
 7. Državni zavod za statistiku (2024.), *Turizam* [podatkovni dokument], preuzeto 30. travnja 2024. s https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_language=hr&px_type=PX&px_db=Turizam
 8. Državni zavod za statistiku (2024.), *Zaposleni prema područjima djelatnosti* [podatkovni dokument], preuzeto 7. travnja 2024. s <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/>
 9. Hrvatska radiotelevizija, *Vijesti* (2023.), preuzeto 13. svibnja 2024. s <https://vijesti.hrt.hr/gospodarstvo/hrvatsko-gospodarstvo-u-2023-inflacija-i-dalje-visoka-11239838>
 10. Kronike Velike Gorice, *Cijene rasle u srpnju, najviše poskupjeli restorani, hoteli i hrana* (2023.), preuzeto 12. svibnja 2024. s <https://www.kronikevg.com/cijene-rasle-u-srpnju-najvise-poskupjeli-restorani-hoteli-i-hrana-na-mjesecnoj-razini-pojeftinila-samo-odjeca/>
 11. Kronike Velike Gorice, *U Velikoj Gorici raste broj poduzetnika i zaposlenih*, preuzeto 17. lipnja 2024. s <https://www.kronikevg.com/u-velikoj-gorici-raste-broj-poduzetnika-i-zaposlenih-medu-top-10-smo-u-hrvatskoj/>
 12. Kronike Velike Gorice, *Nekretnine u Gorici pojeftinile* (2015.), preuzeto 12. travnja 2024. s <https://www.kronikevg.com/nekretnine-u-gorici-pojeftinile-za-545-posto/>
 13. Kronike Velike Gorice, *Velika Gorica u društvu “mlađih gradova”: Prosječna dob stanovnika je 42,8 godina.* (2023.), preuzeto 4. travnja 2024. s <https://www.kronikevg.com/velika-gorica-u-drustvu-mladih-gradova-prosjecna-dob-u-gradu-je-428-godina/>
 14. Kronike Velike Gorice, *Velika Gorica – Solarni grad.* (2023.), preuzeto 4. travnja 2024. s <http://www.gorica.hr/2023/10/velika-gorica-solarni-grad-postavljaju-se-suncane-elektrane-na-22-zgrade-javne-namjene/>
 15. Kronike Velike Gorice, *Više od 2500 Goričana zahvalno hodočasti u Mariju Bisticu* (2023.), preuzeto 9. lipnja 2024. s <https://www.kronikevg.com/foto-vise-od-2500-goricana-zahvalno-hodocasti-u-mariju-bisticu/>

16. POUVG (2024.), *Ljetopis grada Velike Gorice 2023.*, Velika Gorica: Albatros.
17. POUVG (1999.), *Velika Gorica*, 1. izdanje, Velika Gorica: Albatros.
18. Službena stranica grada Velika Gorica, *Natjecaji za dodjelu potpora za poduzetnike početnike za 2024. godinu*, preuzeto 17. lipnja 2024. s <http://www.gorica.hr/2024/04/natjecaj-za-dodjelu-potpورا-za-poduzetnike-pocetnike-za-2024-godinu/>
19. Službena stranica grada Velika Gorica, *Povijest*, preuzeto 4. travnja 2024. s <http://www.gorica.hr/povijest/>
20. Službena stranica grada Velika Gorica, *Turopoljska baština*, preuzeto 14. travnja 2024. s <http://www.gorica.hr/turopoljska-bastina/>
21. Službena stranica Perunfesta, *Home*, preuzeto 12. svibnja 2024. s <https://www.perunfest.hr/>
22. Službena stranica ZET-a, *Autobusne linije terminala Velika Gorica*, preuzeto 3. travnja 2024. s <https://www.zet.hr/UserDocsImages/Prilozi/PDF/Autobusni%20terminali%202018/VELIKA%20GORICA.pdf?vel=99227>
23. Šterc, S. (1979.), *Kanal Sava-Odra-Sava kao objekt obrane od poplava* [e-publikacija], preuzeto 7. lipnja 2024. s <https://hrcak.srce.hr/37396>
24. Turistička zajednica Velike Gorice, *Biciklističke rute*, preuzeto 11. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/biciklisticke-rute/77?c=77>
25. Turistička zajednica Velike Gorice, *Festival ruža*, preuzeto 14. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/festival-ruza/226?c=25>
26. Turistička zajednica Velike Gorice, *Grad danas*, preuzeto 17. lipnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/grad-danas/222?c=47>
27. Turistička zajednica Velike Gorice, *Izletišta – oaze mira i tišine*, preuzeto 11. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izletista-oaze-mira-i-tisine/250?c=64>
28. Turistička zajednica Velike Gorice, *Kulturne ustanove*, preuzeto 30. travnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/kulturne-ustanove/223?c=13>
29. Turistička zajednica Velike Gorice, *Lov*, preuzeto 11. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/lov/245?c=64>

30. Turistička zajednica Velike Gorice, *Popis smještaja i restorana*, preuzeto 30. travnja 2024. s http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/dobri_domacini_popis_smjetaja_i_restorana.pdf
31. Turistička zajednica Velike Gorice, *Ribolov*, preuzeto 11. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/246?c=64>
32. Turistička zajednica Velike Gorice, *Smještaj*, preuzeto 30. travnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/smjestaj/31?c=31>
33. Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopoljsko jurjevo*, preuzeto 14. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/turopoljsko-jurjevo/220?c=25>
34. Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopolje kao inspiracija*, preuzeto 19. travnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/turopolje-kao-inspiracija/594?c=71>
35. Turistička zajednica Velike Gorice, *Turopoljski muzej*, preuzeto 14. svibnja 2024. s <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/muzej-turopolja/239?c=27>
36. Velika Gorica, *Vijesti* (2024.), preuzeto 12. svibnja 2024. s <https://velikagorica.com/vijesti/vgradu-153275>
37. Velika Gorica, *Vijesti* (2024.), preuzeto 7. lipnja 2024. s <https://www.vgdanas.hr/grad/turisticke-brojke-u-porastu-prosle-godine-veliku-goricu-posjetilo-26-vise-turista-nego-2022-ostvareno-17-vise-nocenja/>
38. Živoder, S. et. Al. (2016.), *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*, [e-publikacija], preuzeto 10. lipnja 2024. s https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/3f/df/3fd379-802c-4921-9f6d-90fedb6767bb/strategija_turisticog_razvoja_zagrebacke_zupanije_do_2025.pdf

POPIS TABLICA

Tablica 1: Stanovništvo većih naselja grada Velike Gorice u 2021. godini	9
Tablica 2: Dobno-spolna struktura stanovništva grada Velike Gorice u 2021. godini	10
Tablica 3: Prikaz BDP-a i BDP-a po stanovniku u Zagrebačkoj županiji od 2012. do 2021. godine.....	11
Tablica 4: Struktura dolazaka i noćenja turista Velike Gorice u razdoblju od 2019. do 2023. godine.....	27
Tablica 5: Smještajni kapaciteti Velike Gorice u razdoblju od 2019. do 2023. godine.....	28
Tablica 6: SWOT analiza turizma Velike Gorice	33

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Zaposleni prema područjima djelatnosti u Velikoj Gorici u 2023. godini.....	10
Graf 2: Kretanje bruto domaćeg proizvoda u Zagrebačkoj županiji i Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2021. godine u eurima	12
Graf 3: Prikaz prosječne godišnje stope inflacije u RH u razdoblju od 2010. do 2023. godine.....	17